

ДЕРЖАВНА УСТАНОВА
«ІНСТИТУТ РЕГІОНАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ІМЕНІ М. І. ДОЛІШНЬОГО НАН УКРАЇНИ»
у 2023 році

Львів – 2024

Державна установа «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України» у 2023 році: Інформаційне видання.
Львів, 2024. 90 с.

Видання містить інформацію про напрями та тематику досліджень, наукові розробки, публікації та інші результати наукової та науково-організаційної діяльності ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України» у 2023 р.

Для економістів, науковців, працівників органів державної влади та місцевого самоврядування, а також всіх, хто цікавиться досягненнями науки України.

Відповідальний редактор: Кравців В. С., доктор економічних наук,
професор

Відповідальний за підготовку видання:

Демченко В. В., кандидат
фізико-математичних наук

Адреса Інституту: 79026, м. Львів, вул. Козельницька, 4.
Тел. (032)270-71-68, факс (032)270-70-58.
E-mail: irr@mail.lviv.ua.

ВСТУП

Державна установа «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України» є провідною науковою установою в системі НАН України з проблем регіональної політики та транскордонного співробітництва. Інститут виконує функції методологічного, науково-організаційного і координаційного центру.

В Інституті проводяться фундаментальні і прикладні дослідження:

- проблем модернізації механізмів державної регіональної політики;
- еколого-економічного регулювання розвитку регіонів;
- сталого розвитку гірських та транскордонних регіонів;
- процесів раціонального використання виробничого, трудового, природно-ресурсного та інвестиційного потенціалу регіонів;
- фінансової політики розвитку регіонів та територіальних громад;
- зовнішньоекономічної діяльності та транскордонного співробітництва;
- розвитку виробничої сфери та інвестиційної діяльності в регіонах;
- проблем соціально-гуманітарного розвитку регіонів, демографічних та міграційних процесів;
- просторової організації соціально-економічних систем.

Інститут також здійснює:

- розробку проектів стратегій та програм соціально-економічного розвитку різних територіальних одиниць;
- підготовку концептуальних, методичних, експертно-аналітичних, прогностичних матеріалів, проектів законодавчих і нормативних актів;
- наукові експертизи та консультації з усіх напрямків своєї наукової діяльності;
- організацію нарад, семінарів, конференцій.

У 2023 році Інститут здійснював підготовку кадрів вищої наукової кваліфікації за спеціальностями 051 «Економіка» та 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»: через аспірантуру – докторів філософії в рамках провадження освітньої діяльності на третьому (науково-освітньому) рівні вищої освіти (відповідно до отриманих ліцензій МОН України), а також через докторантуру.

Наукова діяльність Інституту у 2023 році визначалася основними напрямками наукових досліджень, відповідними програмами і тематичними планами робіт. Згідно із Статутом, головними напрямками

наукової діяльності Інституту, затвердженими Президією НАН України, є:

- наукові засади формування регіональної політики та просторового розвитку;
- еколого-економічні проблеми та перспективи раціонального використання природно-ресурсного потенціалу регіонів України, сталого розвитку гірських територій;
- фінансові ресурси регіону та проблеми його інноваційно-інвестиційного забезпечення;
- регіональна соціальна політика, демографічні проблеми в регіоні, регулювання міграційних процесів;
- перспективи розвитку територіальних громад, транскордонного співробітництва та підвищення конкурентоспроможності прикордонних територій.

Організаційну структуру Інституту у 2023 році склали 7 наукових підрозділів:

- відділ регіональної екологічної політики та природокористування;
- відділ регіональної економічної політики;
- відділ регіональної фінансової політики;
- відділ проблем реального сектору економіки регіонів;
- відділ проблем соціально-гуманітарного розвитку регіонів;
- відділ просторового розвитку;
- сектор транскордонного співробітництва.

За результатами державної атестації установи наказом Міністерства освіти і науки України від 17.06.2020 № 817 Інститут віднесено до I класифікаційної групи, до якої відносять наукові установи, що мають високий рівень отриманих результатів діяльності, визнання в Україні і світі, демонструють високий науковий потенціал та ефективно його використовують для подальшого розвитку, інтегровані у світовий науковий простір та Європейський дослідницький простір з урахуванням національних інтересів.

I. ОСНОВНІ ДОСЯГНЕННЯ ІНСТИТУТУ У 2023 РОЦІ

В умовах воєнного стану тематичний та робочі плани з виконання НДР у звітному році було сформовано із врахуванням воєнних та поствоєнних викликів для українського суспільства.

Проведені протягом 2023 р. дослідження дозволили отримати ряд важливих теоретичних та прикладних результатів. Основні наукові досягнення Інституту у звітному році:

- Визначено напрямки фінансового та організаційного стимулювання економічної активності в регіонах та територіальних громадах з врахуванням фінансових ризиків та особливостей фінансової поведінки населення та суб'єктів господарювання в умовах війни.
- Обґрунтовано методико-прикладні засади дослідження міграційних втрат молоді та їх наслідків для економічної безпеки та здатності країни до повоєнного відновлення.
- Ідентифіковано фінансові дисбаланси регіонів України, зміни у розвитку окремих секторів економіки регіонів, регіональних ринків праці, зумовлені впливом війни, у контексті їх стабілізації та збалансування просторового розвитку економіки України.
- Обґрунтовано диверсифіковані підходи до реалізації політики посилення резильєнтності регіонів України у розрізі функціональних типів територій та рівнів управління.
- Окреслено цілі, завдання, заходи фінансової політики забезпечення економічного зростання територіальних громад в умовах сучасних викликів в Україні.
- Розроблено теоретико-методологічну модель оцінювання продуктивної спроможності економіки регіонів.
- Здійснено інтегральну оцінку конкурентоспроможності туристично-рекреаційної сфери регіонів України.
- Побудовані однофакторні регресійні моделі, які дозволяють прогнозувати величину значень і вектори змін структури випуску і структури зайнятості промислового сектора під впливом економічної глобалізації.
- Обґрунтовано сценарії розвитку вітчизняного експортного потенціалу у воєнному і повоєнному періодах.

- Розроблено Концепцію Регіональної програми проактивної політики зниження соціальної вразливості населення Карпатського регіону України в умовах війни та на етапі повоєнної відбудови країни.
- Обґрунтовано управлінські, інституційно-правові та організаційно-економічні заходи щодо забезпечення реалізації транзитного потенціалу прикордонних областей Західного регіону України.
- Здійснено моніторинг обсягів та структурно-кваліметричних параметрів вимушеної міграції населення України за кордон.

За результатами досліджень в 2023 р. підготовлено та надіслано в органи влади, установи та організації 39 розробок (наукових доповідей, доповідних та наукових записок, аналітичних та експертних матеріалів тощо), з них впроваджено 33 розробки. Опубліковано 3 монографії, 6 наукових видань, 201 стаття у фахових періодичних виданнях, (вітчизняних і зарубіжних), що входять до міжнародних баз даних.

II. ВИКОНАННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ РОБІТ ВІДОМЧОЇ, КОНКУРСНОЇ ТА ГОСПДОГОВІРНОЇ ТЕМАТИКИ

У 2023 р. проводились дослідження із 10 НДР відомчої тематики та 1 НДР програмно-цільової та конкурсної тематики НАН України, що виконувались за рахунок бюджетних коштів НАН України. З них 6 НДР – фундаментальні дослідження, 5 – прикладні дослідження. У звітному році було розпочато дослідження по 3 НДР, завершено дослідження по 4 НДР. Всі НДР виконувалися за бюджетною програмою 6541030.

Крім того, у 2023 р. виконувалися 2 НДР державної тематики (гранти Національного Фонду досліджень України: 1 – за результатами конкурсу НФДУ «Підтримка досліджень провідних та молодих учених» (фундаментальні дослідження, завершена у звітному році), 1 – за результатами конкурсу НФДУ «Наука для відбудови України у военний та повоєнний періоди» (прикладні дослідження, розпочата у звітному році)).

У 2023 р. продовжено виконання міжнародного проекту за підтримки Вишеградського фонду (Visegrad+ Grants 2022). Виконано також 1 НДР госпдоговірної тематики.

ДЕРЖАВНА ТЕМАТИКА

1. ФІНАНСОВІ ДЕТЕРМІНАНТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ РЕГІОНІВ І ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД НА ЗАСАДАХ ПОВЕДІНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Вид тематики: державна (грант Національного Фонду досліджень України за результатами конкурсу «Підтримка досліджень провідних та молодих учених»; реєстраційний номер 2020.02/0215; договір з НФДУ № 43/0215 від 01.05.2023 р.; № державної реєстрації 0120U104888).

Науковий керівник проекту: д.е.н., с.н.с. Г.В. Возняк.

Основні виконавці: д.е.н., проф. І.З. Сторонянська; к.е.н., ст.досл. Л.Я. Бенювська, к.е.н. Х.О. Патицька, д.е.н., с.н.с. М.М. Біль, к.е.н. О.П. Мульська, асп. Д.О. Сороковий.

Термін виконання: 21.10.2020 – 30.11.2023 рр.

Основні результати досліджень у звітному році:

- Розроблено науково-методичний підхід до оцінювання впливу фінансових детермінант на економічне зростання регіонів, який

передбачає: реалізацію п'яти етапів, застосування спеціальних методів (лінійного зважування, Principal Components, тесту Гренджера, TSLS-, Forward stepwise multiple моделювання; дисперсійного і коваріаційного аналізу, просторово-темпорального підходу), практична апробація якого дозволила: виявити типи регіонів за рівнями економічного розвитку (адаптивний, помірний, низький); вплив фінансових детермінант на економічний поступ регіонів; силу зв'язку, характер коливань і міру чутливості компонент економічного зростання регіонів до зміни фінансових детермінант; ідентифікувати групи регіонів за критеріями «фінансова стійкість – макроекономічні шоки – розвиток» (Г. Возняк, О. Мульска).

- Удосконалено прикладний інструментарій оцінювання впливу бюджетної детермінанти на фінансову стійкість територіальних громад. Опираючись на теорію динамічної рівноваги визначено оптимальні порогові значення для обраних показників стійкості місцевих бюджетів, діапазон відхилень, що дало змогу виявити міру опірності громад до зовнішніх шоків та їх здатність адаптуватися до нових умов чи відновлювати стан рівноваги в умовах нестабільності. Практичне застосування такого інструментарію слугує основою формування фінансової політики місцевого економічного розвитку (Г. Возняк, О. Мульска).
- Базуючись на результатах економетричного моделювання (методом покрокового виключення змінних) впливу фінансових детермінант на місцевий економічний розвиток і дослідженні еластичності місцевого економічного розвитку та фінансової стійкості громад (методом побудови 2SLS-моделі) запропоновано орієнтири зміцнення фінансової стійкості територіальних громад в частині: а) зміни механізму горизонтального вирівнювання податкоспроможності місцевих бюджетів; б) вдосконалення механізму адміністрування місцевих податків та зборів, посилення контролю за їх надходженнями; в) врегулювання моделі розподілу ПДФО; г) посилення дієвості антикризового управління місцевим економічним розвитком (Г. Возняк, О. Мульска, Х. Патицька).
- Обґрунтовано доцільність зміни підходу до формування й аналізу поведінки суб'єктів економіки в умовах воєнної загрози, а саме: поєднанні функцій максимізації корисності та максимізації фізичної безпеки у прийнятті рішень, а також врахування змін у системах індивідуальних переваг. Обґрунтовано колективну психосоціальну стійкість суб'єктів економіки в умовах війни, яка

проявилася у посиленні активності громадянського суспільства та ролі альтруїзму в економічному поступі держави і громад, цифровізації економіки та зміні споживчої поведінки. Досліджено роль приймаючих громад у забезпеченні прийому-розміщення-підтримки ВПО, що проявилася у розширенні інституційного простору громад (Х. Патицька, Д. Сороковий).

- Запропоновано орієнтири відновлення поступу та напрями стимулювання економічної активності в регіонах, які враховують безпекові та фінансові ризики, особливості поведінки населення та суб'єктів економіки в умовах невизначеності та містять комплекс заходів реалізація, яких сприятиме: а) модернізації структури економіки, стимулюванню інноваційного розвитку регіональних економік; б) розвитку системи багаторівневого врядування; в) узгодженню та зміцненню ефективної взаємодії систем управління регіональним розвитком «Україна-ЄС»; г) формуванню нової державної регіональної політики розвитку функціональних типів територій; д) активізації інструментів інтегрованого розвитку територій, в тому числі з огляду на концентрацію релокованих підприємств та ВПО (І. Сторонянська, Г. Возняк).
- Розроблено системний підхід до дослідження поведінкових ефектів в економіці, що дозволяє здійснювати їх розподіл за наслідками фінансових і ментальних детермінант для регіонів, громад, бізнесу й населення. Апробація системного підходу стала основою для виявлення деструктивних поведінкових ефектів для регіонів України в умовах невизначеності та повномасштабної війни, які підтвердили проблематику нестабільності, низької інституційної довіри, невпевненості у завтрашньому дні, а також регіональні розриви за показниками розвитку інститутів громадського суспільства, активностей територіальних громад (М. Біль).
- Обґрунтовано механізми регулювання економічної поведінки населення України в умовах невизначеності й повномасштабної війни з метою стабілізації економіки й стимулювання економічного зростання регіонів, а саме: інформаційні механізми – моніторинг економічних очікувань бізнесу, споживчих настроїв і «портфеля» економічної активності населення (у рамках даних механізмів розроблено й апробовано методичний інструментарій соціологічного обстеження економічної поведінки населення на прикладі Львівської області); економічні механізми – стимулювання «портфеля» економічної активності населення в частині розвитку бізнесу, вторинної громадської та соціальної

діяльності, підтримка та врегулювання діяльності громадського сектору економіки; фінансові механізми – стимулювання відновлення депозитної активності населення на основі формування довіри до банківської системи та інвестиційної поведінки населення в частині купівлі військових облігацій; освітні механізми – підвищення фінансової грамотності населення щодо можливостей купівлі цінних паперів, ведення бізнесу, оподаткування доходів та ін. (М. Біль).

- Визначено напрямки фінансового та організаційного стимулювання економічної активності в регіонах залежно від їх територіальної віддаленості від зони ведення бойових дій та з врахуванням фінансових ризиків та особливостей фінансової поведінки населення і суб'єктів господарювання в умовах війни. Для економічного відновлення прифронтових та деокупованих територій, запропоновано інвестування у низькозатратні проекти із швидкою окупністю, зокрема такі, які можуть бути територіально деконцентрованими. Зокрема це сільськогосподарські проекти, проекти, які передбачають переробку та повторне використання відходів руйнувань за принципами циркулярної економіки тощо. Економічний розвиток центральних та західних регіонів повинен забезпечуватися шляхом переміщення центрів розвитку промисловості, воєнно-промислового комплексу країни з Сходу в Центр та на Захід країни; динамічний розвиток інфраструктури експортної логістики у західних регіонах; розгортання виробництва біодизеля та біоетанолу (зادля подолання високої залежності країни від імпорту пального) на невеликих розсереджених по регіонах підприємствах (І. Сторонянська, Л. Бенівська).

За результатами досліджень у 2023 році опубліковано: наукову монографію; 2 статті у виданнях, що індексуються науко метричними базами Scopus/WoS; 8 статей у фахових виданнях України; 12 тез в матеріалах конференцій.

Підготовлено та надіслано до органів влади та місцевого самоврядування: 5 розробок (з них 3 – до центральних органів влади), впроваджено 5 розробок (з них 3 – на рівні центральних органів влади).

За результатами дослідження у 2023 році проведено круглий стіл: «Регіони та громади в умовах нестабільності: стан, виклики, орієнтири забезпечення стійкості».

Робота відповідає національним стандартам високого рівня.

Наукова значимість дослідження визначається його спрямованістю на розв'язання важливих проблем відновлення

економічного зростання регіонів та територіальних громад, а також зміцнення фінансової стабільності, розроблення інструментарію прийняття фінансових рішень в умовах невизначеності на засадах поведінкової економіки.

Практична значимість дослідження визначається напрацюванням практичних рекомендацій щодо актуалізації фінансових детермінантів забезпечення їх фінансової стабільності регіонів і територіальних громад з врахуванням поведінкових ефектів.

Код бюджетної програми, за якою здійснювалось фінансування досліджень – КПКВК 6541030 (фундаментальні дослідження).

2. МІГРАЦІЙНІ ВТРАТИ МОЛОДІ: ІМІТАЦІЙНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ТА СЦЕНАРНЕ ПРОГНОЗУВАННЯ У КОНТЕКСТІ ЗБЕРЕЖЕННЯ ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ ДЛЯ ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ

Вид тематики: державна (грант Національного Фонду досліджень України за результатами конкурсу «Наука для відбудови України у воєнний та повоєнний періоди»; реєстраційний номер: 2022.01/0074; договір з НФДУ № 193/0074 від 1 серпня 2023 р.; № державної реєстрації 0123U103549).

Науковий керівник проекту: д.е.н., проф. Т. Васильців

Основні виконавці: д.е.н., проф. М. Мельник, д.е.н., проф. М. Флейчук, д.е.н., проф. Р. Лупак, д.е.н., проф. О. Іляш, к.е.н., доц. У. Іванюк, к.е.н., с.д. О. Левицька, к.е.н. І. Бараняк, к.е.н. І. Лещух.

Термін виконання: 1.08.2023 р. – 31.12. 2024 р.

Основні результати досліджень у звітному році:

- Узагальнено новітні детермінанти актуалізації державної політики регулювання міграції молоді та інгібування міграційних втрат молоді в Україні; визначено тенденції та розроблено концепт взаємовпливів наростання гострих соціальних проблем (обумовлених війною і її наслідками), міграції молоді та втрат людського потенціалу; сформовано методико-прикладні засади дослідження взаємозв'язків та впливів у площині: «функціональні сфери (демографічна, соціальна, макроекономічна) – чинники міграційних аспірацій молоді»; обґрунтовано методико-прикладні засади дослідження міграційних втрат молоді та їх наслідків для економічної безпеки держави (Т. Васильців).
- Побудовано матрицю демографічних наслідків міграції молоді з виокремленням структурних деформацій у відтворенні населення, порушень гендерно-вікової збалансованості і звуження потенціалу

здоров'я; обґрунтовано потенційний вплив соціо-демографічних наслідків міграції молоді на економіку України (Т. Васильців, О. Левицька).

- Досліджено вплив війни на розвиток демографічного потенціалу України, з'ясовано масштаби вимушених міграційних процесів та втрат людського потенціалу. Систематизовано детермінанти актуалізації міграції молоді України за такими векторами: глобалізаційний, євроінтеграційний, особистісно-професійний, стабілізаційно-гарантійний (вектори стимулювання виїзду); публічно-управлінський, структурний, інституційний, соціально-резильєнтний, гібридний (вектори виштовхування) (Т. Васильців, О. Левицька).
- Узагальнено соціально-демографічні характеристики вимушених мігрантів у віці 18-34 рр. з України у країнах ЄС. Детерміновано ключові центри осідання молоді з України. Встановлено, що якщо місцями притягування довоєнних мігрантів у країнах ЄС були зазвичай економічні зони з високим дефіцитом робочої сили (особливо робітничих професій) та низьким рівнем безробіття, то розподіл вимушених міграцій є більш рівномірним у територіальному зрізі з орієнтацією на сільську місцевість. Оцінено масштаби вимушеної міграції студентів та учнів з України до Польщі. Доведено, що втрати людських ресурсів колосальні та у подальшому можуть мати катастрофічні наслідки для національної безпеки України (І. Бараняк).
- Здійснено моніторинг регіональних особливостей ВПО-молоді в Україні. Узагальнено, що у територіальному зрізі центрами осідання вимушених мігрантів у віці 18-39 рр. традиційно виступають області з найбільш розвинутою соціально-економічною та освітньою інфраструктурою: Дніпропетровська, Київська, Харківська, Одеська та Львівська області, а також м. Київ. Ключовим макрорегіоном проживання молоді-ВПО залишається східний, на який станом на вересень 2023 року припадає близько чверті ВПО у віці 18-39 рр. Чоловіки у віці 18-39 рр. у більшій мірі здійснювали переїзди у області, які територіально наближені до зони бойових дій, в той час як жінки, обираючи регіон вимушеного переміщення, зупиняли свій вибір на західних регіонах України із вищим рівнем безпеки. Доведено, що молодь-ВПО найчастіше з-поміж інших вікових груп виявляє бажання інтегруватися у соціально-економічний простір приймаючих громад та найменш зацікавлена у поверненні до місць колишнього проживання (І. Бараняк).

- Розроблено методичний підхід до оцінювання процесів міграції молоді та їх соціально-економічних наслідків на основі стохастичного моделювання панельних даних методом випадкових/фіксованих величин з використанням тестів Гренджера та методу нечіткої логіки. Ідентифіковано залежності між міграційними втратами молоді та погіршенням потенціалу економічної відбудови країни (М. Флейчук).
- Обґрунтовано методичні засади ідентифікації ризиків та загроз активізації міграції молоді в умовах війни для соціальної і економічної системи країни. Ідентифіковано існуючі ризики нарощення міграційних втрат молоді в Україні під час війни. Розроблено концептуальний базис державної політики мінімізації викликів і загроз економічній безпеці країни в умовах активізації міграційних процесів молоді (Р. Лупак).
- Здійснено аналіз досвіду європейських країн щодо формування та реалізації молодіжної політики в контексті соціального захисту, розвитку молоді та збереження людського потенціалу. Узагальнено основні виклики молодіжної політики України на сучасному етапі державотворення. Сформовано пакет рекомендацій щодо вирішення основних проблем молодіжної політики в Україні з урахуванням відповідного європейського досвіду (М. Мельник, І. Лещух).
- Розроблено інструментарій трирівневого соціологічного опитування молоді. Розроблено анкети та проведено соціологічне дослідження у групах: "Молодь за кордоном", "Студентська молодь в Україні", "Молодь в Україні з позитивними міграційними аспіраціями" з метою ідентифікації обсягів і структурних характеристик міграційних втрат (О. Іляш, У. Іванюк).

За результатами досліджень у 2023 році опубліковано: 4 статті у фахових виданнях України; 7 тез в матеріалах конференцій. Підготовлено та впроваджено на рівні центральних органів влади 1 розробку.

Робота відповідає національним стандартам високого рівня.

Наукова значимість досліджень полягає у науково обґрунтованому концепті взаємовпливів у системі ланцюжків подій: «наслідки воєнних дій ↔ міграційні втрати української молоді ↔ послаблення людського потенціалу ↔ дестабілізація економічної системи, втрата її спроможності до самовідтворення»; ідентифікації викликів і загроз активізації зовнішніх міграційних процесів молоді; розробці методичних рекомендацій щодо оцінювання міграційних

втрат молоді за критично гострої соціально-економічної нестабільності; формуванні інформаційно-аналітичного забезпечення дослідження обсягів і структурних характеристик міграційних втрат молоді, виявлення міграційних аспірацій та установок молодого населення, чинників збереження молоді в Україні.

Практична значимість досліджень полягає у тому, що теоретико-методологічні, а також інформаційно-аналітичні результати дослідження слугуватимуть емпірично підтвердженими аргументами для Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України, Міністерства соціальної політики України, Міністерства економіки України, Державної міграційної служби України, комітетів Верховної Ради України при формуванні державної та регіональної політики у сферах міграції, збереження і розвитку людського потенціалу, молодіжної, міграційної та житлової політики, забезпечення економічного відновлення і відбудови національної економіки під час війни та у повоєнний період.

Код бюджетної програми, за якою здійснювалось фінансування досліджень – КПКВК 2201300 (прикладні дослідження і розробки).

ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВА ТА КОНКУРСНА ТЕМАТИКА НАН УКРАЇНИ

1. ВИМУШЕНА МІГРАЦІЯ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ: ЗАКОНОМІРНОСТІ ТА НАСЛІДКИ ДЛЯ РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ

Вид тематики: програмно-цільова і конкурсна тематика НАН України (науково-дослідна робота молодих вчених НАН України, розпорядження Президії НАН України №321 від 19.06.2023 р. «Про результати конкурсу проектів науково-дослідних робіт молодих учених НАН України у 2023 р.»; договір №89-01/23-2023 від 3 липня 2023 р.; № державної реєстрації 0123U102963).

Науковий керівник роботи: к.е.н. І. Бараняк.

Основні виконавці: к.е.н. І.Є. Бараняк, пров.інж. А. Янович.

Термін виконання: 01.07.2023 р. – 31.12.2024 р.

Основні результати досліджень у звітному році:

- Поглиблено понятійно-термінологічний апарат та узагальнено підходи до визначення сутності вимушеної міграції. З метою системного дослідження процесів вимушеної міграції здійснено їх типологізацію за критеріальними ознаками їх вияву. Детерміновано специфічні ознаки та закономірності вимушеної міграції, які вирізняють її серед інших видів переміщення населення за

критеріями мети, передумовами виникнення, тривалості, залучених людських ресурсів, ймовірності рееміграції, географічного вектору спрямування, наслідків для демографічного розвитку та слугують методико-концептуальною канвою для детермінації наслідків впливу вимушеного переміщення населення на розвиток людського потенціалу (І. Бараняк).

- Досліджено теоретико-концептуальні підходи до визначення змісту та структурування людського потенціалу, що дозволило сформуванню авторський підхід до трактування дефініції «людський потенціал». Узагальнено концептуальну модель впливу вимушених міграцій на детермінанти демографічної безпеки та розвиток людського потенціалу територій-донорів та реципієнтів людських ресурсів. Запропоновано методичний підхід до оцінювання соціально-демографічних втрат людського потенціалу у результаті вимушеної міграції населення, який включає систему індикативних та структурних детермінант та дозволяє детермінувати вплив вимушеного переміщення населення на деформацію статевовікової, освітньої, інтелектуально-кадрової, екістико-поселенської структур розселення населення на територіях-походження мігрант (І. Бараняк).
- Розкрито теоретико-правові засади політики тимчасового захисту вимушених мігрантів у країнах ЄС. Показано системний характер політики інтеграції вимушених мігрантів у країнах ЄС, яка включає в себе мовну, політико-правову, соціально-економічну та культурно-релігійну компоненти адаптації переселенців у приймаючий соціум. Здійснено порівняльний аналіз програмних заходів з адаптації та інтеграції вимушених мігрантів з України у приймаюче середовище Польщі та Німеччини (А. Янович).
- Здійснено моніторинг обсягів та структурно-кваліметричних параметрів вимушеної міграції населення України закордон, що дозволило сформуванню соціально-демографічний портрет вимушеного мігранта з України. Доведено, що втрати людських ресурсів у поточних обсягах можуть привести до катастрофічних наслідків для розвитку людського потенціалу України (І. Бараняк, А. Янович).
- Узагальнено соціально-демографічні характеристики вимушених мігрантів з України у Німеччині та Польщі. Виявлено специфічні ознаки в статевовіковому розподілі та екістико-територіальному розселенні українських вимушених мігрантів у Польщі та Німеччині (І. Бараняк).

За звітний період в рамках виконання роботи опубліковано: 3 статті у фахових виданнях, 2 тез у матеріалах конференцій.

Рівень роботи відповідає національним стандартам високого рівня.

Наукова значимість роботи полягає в поглибленні теоретико-концептуальних засад дослідження вимушеної міграції та удосконалення методичного підходу до оцінювання соціально-демографічних втрат людського потенціалу України.

Практична значимість роботи полягає у розвитку методичної бази оцінювання структурно-кваліметричних параметрів зовнішньої вимушеної міграції населення України в умовах війни.

Код програмної класифікації видатків: 6541030 (фундаментальні дослідження).

ВІДОМЧА ТЕМАТИКА

1. ТРАНСФОРМАЦІЯ МОДЕЛІ ПРОСТОРОВОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Вид тематики: відомча (цільова наукова програма Відділення економіки НАН України; постанова Бюро Відділення економіки НАН України від 30.09.2021 р., протокол №6. Договір з Відділенням економіки НАН України від 13.01.2022 р. №1. № державної реєстрації 0122U002055).

Науковий керівник: д.е.н., проф. І. Сторонянська.

Основні виконавці: д.е.н., проф. М. Мельник; д.е.н., проф. С. Ішук; д.е.н., проф. С. Шульц; д.е.н., с.н.с. Х.Притула; д.е.н., проф. Т. Васильців; д.е.н., с.н.с. Г. Возняк; к.е.н., доц. А. Дуб; к.е.н., с.н.с. О. Луцків; к.е.н. І. Лещух; к.е.н., с.д. О. Левицька; к.е.н., с.д. Л. Созанський, к.с.н. А. Максименко.

Основні результати досліджень у звітному році:

- Визначено домінантні особливості та інструментарій застосування когерентного підходу до формування сучасної моделі просторового розвитку економіки України, враховуючи контекст адміністративно-фінансової децентралізації, так і повоєнного відновлення України. Обґрунтовано фінансові, економічні, інституційні, просторово-планувальні інструменти когерентності стратегічних соціально-економічних і просторових пріоритетів розвитку територіальних суспільних систем різного рівня (громад, регіонів, функціональних типів територій), політики інтегрованого розвитку регіональних та локальних систем, узгодження стратегічного та просторового планування на національному,

регіональному, локальному і секторальному рівнях (М. Мельник, І. Лещух).

- Обґрунтовано інституційно-правові засади формування дієвої взаємопов'язаної системи планування функціонально-просторового розвитку держави, регіонів та територіальних громад; забезпечення збалансованості функціонально-просторового регіонального розвитку. Запропоновано системні зміни до Закону України "Про засади державної регіональної політики" (І. Залуцький).
- Визначено новітні тенденції розвитку економіки в регіонах України, зумовлених впливом повномасштабної російської збройної агресії, крізь призму трансформації структури валового внутрішнього продукту України. Діагностовано зміни в показниках діяльності будівельного (у сфері житлового і нежитлового будівництва) і транспортного секторів національної економіки у регіональному розрізі. Проведено оцінку динаміки обсягу реалізованої продукції виробництв української переробної промисловості, зокрема, металургійної. Встановлено вектори і розраховано величину змін у динаміці зовнішньоекономічних операцій України, які спричинили зниження коефіцієнта покриття товарним експортом імпорту. Визначено експортну спеціалізацію регіонів України за основними товарними групами та окреслено ключові тенденції у формуванні та розвитку їх експортного потенціалу (С. Іщук, Л. Созанський).
- Виявлено детермінанти дестабілізації регіональних ринків праці України в умовах повномасштабної війни, обумовлені значними зовнішніми та масштабними внутрішніми міграціями населення, поглибленням проблем депопуляції, скороченням зайнятості та кількості робочих місць через припинення діяльності підприємств, звуження виробничих потужностей та релокацію бізнесу, розвитком галузево-структурних дисбалансів та посиленням кадрових проблем на ринках праці регіонів, новими системними викликами – наслідками дестабілізації просторового розвитку економіки України. Окреслено перспективи, пріоритети та інструменти політики регулювання регіональних ринків праці і сфери зайнятості у контексті їх стабілізації та збалансування просторового розвитку економіки України. (Т. Васильців, О. Левицька).
- На основі розробленої інструментарію (який передбачає вибір системи індикаторів та методів оцінювання) ідентифіковано фінансові дисбаланси розвитку регіонів України, що дало змогу

встановити причини виникнення та запропонувати напрями мінімізації. Аргументовано тезу про те, що надмірна невизначеність, нова реальність (обумовлена пандемією та підсилена російсько-українською війною) погіршують відновлення та сталий поступ регіонів України (Г. Возняк).

- Проведене емпіричне дослідження дозволило виявити посилення міжрегіональних та внутрірегіональних диспропорцій розвитку регіонів в основному за рахунок нерівномірності надходжень ПДФО з грошового забезпечення військовослужбовців до місцевих бюджетів через створення нових та розширення діючих військових частин, підвищення рівня оплати військовослужбовців. Така тенденція стала новим викликом системи фінансового вирівнювання, викликала питання доцільності розширення переліку податкових надходжень, що враховуються при горизонтальному вирівнюванні податкоспроможності місцевих бюджетів за всіма податками, за виключенням місцевих податків, зміни підходів до розрахунку додаткової дотації тощо (І. Сторонянська, Л. Бенювська).
- Здійснено аналіз переспрямування ПДФО з грошового забезпечення військовослужбовців з місцевих бюджетів у державний бюджет на систему фінансового вирівнювання та з'ясовано позитивні та негативні сторони такого рішення. На основі проведеного аналізу різних варіантів розподілу надходжень від ПДФО з грошового забезпечення військовослужбовців до місцевих бюджетів, обґрунтовано необхідність прийняття рішення про впровадження механізму зарахування ПДФО до місцевих бюджетів за місцем проживання, а не за місцем праці фізичних осіб-платників. Обґрунтовано можливості адаптації зарубіжного досвіду механізму зарахування ПДФО до місцевих бюджетів за місцем проживання платника податків до вітчизняних реалій (І. Сторонянська, Л. Бенювська).
- На основі аналізу наслідків військових дій, економічних втрат, динаміки секторальної структури ВВП країн Балканського регіону та оцінки їх конкурентних позицій у загальноєвропейському економічному просторі визначено тенденції і просторові диспропорції структурної трансформації економіки цих країн у воєнний та поствоєнний періоди в контексті врахування цього досвіду для України. Досліджено особливості диверсифікації фінансових механізмів та інституційних реформ в повоєнних західнобалканських країнах, а також обґрунтовано цілі і пріоритети

їх відбудови та економічної конвергенції з країнами-членами ЄС зокрема, у сферах регулювання бізнес середовища, підвищення якості владних інституцій та управління, регулювання ринку праці та примноження людського капіталу, розбудови цифрової економіки та забезпечення фінансової стійкості (С. Шульц, О. Луцків).

- Виявлено просторові особливості зовнішньоторговельної діяльності регіонів України в умовах трансформації глобальних ланцюгів вартості та посилення євроінтеграційних пріоритетів розвитку національної економіки внаслідок повномасштабного вторгнення росії в Україну. На основі оцінки товарної та географічної структури експорту та імпорту у регіональному розрізі, рівня залежності від кон'юнктури на зовнішніх європейських ринках, рівня розвитку внутрішньогалузевої торгівлі визначено “вузькі місця” та окреслено напрями активізації торговельно-економічного співробітництва України з країнами ЄС (Х. Притула).

За результатами виконання досліджень у звітному році опубліковано наукову доповідь, 14 статей у фахових виданнях (у т.ч. 1 стаття – у виданні, включеному до наукометричної бази Scopus); 7 тез у матеріалах конференцій.

За результатами дослідження у звітному році підготовлено та надіслано до органів влади 5 розробок (з них 2 – до центральних органів влади), впроваджено 3 розробки (з них 1 – на рівні центральних органів влади).

Рівень досліджень відповідає національним стандартам високого рівня.

Наукова значимість дослідження визначається необхідністю переосмислення методології регіональної політики, її завдань та механізмів реалізації внаслідок низької ефективності інструментарію регулювання просторового розвитку; врахування: викликів і ризиків просторового розвитку, що склались під впливом адміністративно-фінансової децентралізації та посилення нестабільності економіки, міжрегіональних та внутрішньорегіональних диспропорцій просторового розвитку.

Практична значимість роботи полягає в обґрунтуванні якісних змін щодо підвищення ефективності сучасних механізмів регулювання просторового розвитку в умовах нестабільності, виявленні їх впливу на динаміку соціально-економічного розвитку регіонів та територіальних громад в частині ефективного управління їх ресурсами та забезпечення належного рівня їх капіталізації.

Код бюджетної програми, за якою здійснювалось фінансування досліджень – 6541030 (фундаментальні дослідження).

2. КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНОЇ СФЕРИ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ: ОЦІНКА ТА ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ.

Вид тематики: відомча (постанова Бюро Відділення економіки НАН України від 19.05.2021 р., протокол № 4; № державної реєстрації 0122U002538).

Науковий керівник: д.е.н., проф. В. Кравців.

Основні виконавці: к.е.н., с.н.с. П. Жук; д.е.н., проф. Ю. Стадницький; д.е.н., с.н.с. І. Колодійчук; к.н.д.у., с.н.с. І. Куліш, к.геогр.н, доц. Ф. Кіпчач, к.е.н. Ю. Башинська., м.н.с. І. Мицишин, інж. О. Григоренко.

Термін виконання: I кв. 2022 р. – II кв. 2024 р.

Основні результати досліджень у звітному році:

- Здійснено аналіз індикаторів економічних показників конкурентоспроможності туристично-рекреаційної сфери (КТРС) регіонів України; проведено оцінку КТРС регіонів за показником «Економічне середовище» (Ю. Башинська, П. Жук).
- Здійснено аналіз соціальних та екологічних індикаторів КТРС регіонів за показником «Безпека»; визначено індекси конкурентоспроможності регіонів за цим показником (І. Колодійчук, Ю. Стадницький).
- Проведено аналіз демографічних чинників КТРС регіонів та регіональних ринків праці; здійснено розрахунки індексів конкурентоспроможності регіонів за демографічними й трудоворесурсними індикаторами та оцінку КТРС регіонів за показником «Демографія та ринок праці» (І. Куліш).
- Здійснено аналіз впливу транспортної інфраструктури на КТРС регіонів та проведено оцінку конкурентоспроможності регіонів за показником «Транспортна інфраструктура» (П. Жук, І. Мицишин)
- Досліджено вплив інформаційної та банківської інфраструктури як чинників КТРС регіонів; здійснено аналіз та проведено оцінку КТРС регіонів за показником «Інформаційна та банківська інфраструктура» (І. Куліш, П. Жук).
- Визначено роль та особливості впливу природних умов та ресурсів на конкурентоспроможність туристично-рекреаційної сфери регіонів, досліджено природно-ресурсні індикатори КТРС та

здійснено оцінку конкурентоспроможності регіонів за показником «Природно-ресурсний потенціал» (Ф. Кіпчач).

- Проведено аналіз впливу історико-культурних ресурсів на КТРС регіонів; здійснено оцінку КТРС регіонів України за показником «Історико-культурні ресурси» (П. Жук, О. Григоренко).
- Досліджено стан матеріально-технічної бази та організаційно-управлінський потенціал туристично-рекреаційної сфери регіонів України; здійснено аналіз індикаторів та проведено оцінку КТРС регіонів за показником «Розвиток туристично-рекреаційної сфери» (П. Жук).
- Здійснено інтегральну оцінку конкурентоспроможності туристично-рекреаційної сфери регіонів України, результати якої у формі науково-аналітичної записки доведені центральним і регіональним органам влади (В. Кравців, П. Жук, Ф. Кіпчач, І. Колодійчук, Ю. Стадницький, І. Куліш, Ю. Башинська, О. Григоренко, І. Мишишин).
- Досліджено основні чинники конкурентоспроможності туристично-рекреаційної сфери Карпатського макрорегіону України, проведено аналіз КТРС областей Карпатського регіону за природно-ресурсними (Ф. Кіпчач), історико-культурними (П. Жук, О. Григоренко), безпековими (Ю. Стадницький, І. Колодійчук), економічними (Ю. Башинська, П. Жук), соціальними (І. Куліш), інфраструктурними чинниками (І. Куліш, П. Жук, І. Мишишин) та досягнутим розвитком туристично-рекреаційної сфери (П. Жук).
- Підготовлено аналітичні матеріали щодо чинників конкурентоспроможності та перспектив розвитку туристично-рекреаційної сфери областей Карпатського регіону України, направлені центральним і регіональним органам територіального управління (В. Кравців, П. Жук, Ф. Кіпчач, І. Колодійчук, Ю. Стадницький, І. Куліш, Ю. Башинська, О. Григоренко, І. Мишишин).

За результатами досліджень у звітному році опубліковано: монографію, наукове видання, 14 статей у наукових фахових виданнях (у т. ч. 1 – у виданні, що входить до міжнародної наукометричної бази Scopus; 1 – за кордоном), 31 тез доповідей у матеріалах наукових конференцій.

Підготовлено та направлено органам влади 3 розробки (з них 2 – до центральних органів влади), впроваджено 3 розробки.

Рівень досліджень відповідає національним стандартам високого рівня.

Наукова значимість дослідження полягає у розробленні методичних підходів та інструментарію оцінювання конкурентоспроможності туристично-рекреаційної сфери Карпатського регіону України.

Практична значимість дослідження полягатиме у оптимальному прогнозуванні та обґрунтуванні напрямів ефективного розвитку туристично-рекреаційної сфери Карпатського регіону України.

Код бюджетної програми, за якою здійснювалось фінансування досліджень – 6541030 (прикладні дослідження та розробки).

3. ДЕТЕРМІНАНТИ ЗРОСТАННЯ ПРОДУКТИВНОЇ СПРОМОЖНОСТІ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Вид тематики: відомча (постанова Бюро Відділення економіки НАН України від 17.06.2018 р., протокол №5; № державної реєстрації 0122U002057).

Науковий керівник: д.е.н., проф. С. Шульц.

Основні виконавці: д.е.н., проф. А. Мокій, д.е.н., с.н.с. М. Максимчук, к.е.н., с.н.с. О. Луцків, д.е.н., с.д. Н. Попадинець, к.е.н. М. Карп'як, пров. інж. О. Войтенко, пров. інж. А. Янович.

Термін виконання: I кв. 2022 р. – IV кв. 2024 р.

Основні результати досліджень у звітному році:

- Обґрунтовано необхідність врахування просторових чинників при оцінюванні продуктивності економіки на національному, регіональному та галузевому рівнях. Доведено, що саме просторові чинники виступають передумовою ефективного функціонування економіки та значно впливають на рівень їх продуктивної спроможності (С. Шульц, Н. Лисяк).
- Досліджено динаміку загальної факторної продуктивності за період 2013 – 2021 рр., що дозволило виявити рівень міжрегіональних відмінностей за рівнем продуктивності економіки регіонів та відстежити просторові зміщення центрів її зростання. На основі багатофакторного регресійного аналізу досліджено вплив продуктивності праці, капіталу, інновацій і ресурсів на продуктивність економіки регіонів та сформульовано низку закономірностей щодо зростання продуктивної спроможності регіонів (С. Шульц, О. Войтенко, А. Янович).
- Здійснено системний аналіз світового досвіду формування стратегій соціально-економічного розвитку країн, у тому числі в післякризових умовах, та розроблено макромодель соціально-економічного розвитку України, яка включає факторний потенціал

продуктивної спроможності з метою його максимального використання в умовах імперативного впливу викликів глобального середовища, насамперед російської агресії (А. Мокій).

- Запропоновано методологічні підходи до дослідження взаємозв'язку зовнішньої торгівлі і продуктивної спроможності України, апробація яких довела гіпотезу взаємообумовленості сукупності індикаторів зовнішньої торгівлі і залежної змінної – індексу загальної факторної продуктивності на макрорівні (А. Мокій).
- Розроблено багатофакторну модель залежності продуктивності капіталу від ефективності виробництва, підприємницької та інвестиційної активності. Результати кореляційно-регресійного моделювання довели наявність значного впливу частки зайнятих працівників на малих підприємствах, питомої ваги приватних підприємств, а також частки капітальних інвестицій у матеріальні активи регіонів на продуктивність капіталу (М. Максимчук).
- На основі побудови лінійної моделі множинної регресії здійснено оцінку залежності між багатофакторною продуктивністю та інноваційною діяльністю регіонів, зокрема, визначено ступінь впливу інноваційної активності підприємств, технологічності виробництва, самозабезпеченості інноваційними розробками, продуктивності досліджень і розробок, інноваційного співробітництва і рівня фінансування інноваційної діяльності на регіональну продуктивність. Доведено наявність значного впливу активності підприємств у винахідницькій діяльності, витрат на виконання науково-дослідних розробок та рівня наукового співробітництва на продуктивність економіки регіонів України, а також обґрунтовано сутність «інноваційного парадоксу», який засвідчує наявність зворотнього впливу наукоємності економіки регіону на багатофакторну продуктивність регіонів (О. Луцків, М. Габрель).
- Проведено аналіз динаміки продуктивності праці та капіталу в секторах економіки регіонів України впродовж 2014-2021 рр, який дозволив здійснити групування регіонів за рівнем інтенсивності структурних зрушень. З урахуванням тенденцій та втрат економічного потенціалу України в умовах воєнного стану обґрунтовано чинники зростання продуктивної спроможності секторів економіки регіонів (О. Луцків).
- Доведено гіпотези щодо впливу просторових чинників на продуктивну спроможність регіонів, зокрема виявлено залежність багатофакторної продуктивності економіки регіонів від рівня

інфраструктурного забезпечення, збалансованості системи розселення, особливостей територіальної концентрації об'єктів бізнесу і населення, цінової інтегрованості економічного простору регіонів (Н. Лисяк).

- На основі економіко-математичного моделювання емпірично доведено гіпотезу щодо наявності впливу рівня зайнятості населення, кваліфікації кадрів та демовідтворювального потенціалу на продуктивність праці. За допомогою побудови кореляційної матриці методом найменших квадратів обґрунтовано субгіпотези стосовно залежності між показниками плинності і використання робочого часу та продуктивністю праці. Виявлено статистично значущий вплив рівня безробіття, природного приросту населення та частки осіб пенсійного віку на загальну продуктивність праці, що своєю чергою дозволяє визначити оптимальний рівень цих індикаторів, при якому продуктивність праці є найвищою (М. Карп'як, О. Назаркевич).
- Виявлено просторові і часові диспропорції продуктивності праці, зокрема, встановлено окремі часові лаги її зниження та міжрегіональні відмінності. На основі аналізу мегатрендів динаміки продуктивності праці здійснено групування чинників її зростання (М. Карп'як).
- На основі кореляційно-регресійного аналізу визначено ступінь впливу продуктивності ресурсів на загальну багатofакторну продуктивність, а також доведено гіпотезу щодо значної залежності регіональної продуктивності від рівня використання ресурсів регіонів (біомаси рослинного і тваринного походження, руд, енергоносіїв, неметалічних матеріалів), особливостей територіальної концентрації їх продукування та експорту (А. Янович).
- На основі розробленої багатofакторної регресійної моделі перевірено гіпотезу щодо впливу рівня ресурсного забезпечення сфери культури та доступності культурних послуг на загальну факторну продуктивність економіки регіонів. Емпірично доведено, що частка зайнятих у сфері культури в загальній структурі зайнятих чинить найбільший вплив у порівнянні з іншими параметрами розвитку культури (О. Войтенко).

За результатами виконання досліджень у звітному році працівниками відділу опубліковано: 25 статей у фахових періодичних виданнях (у т. ч. 9 статей у закордонних виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз Scopus та Web of Science; 16 – у виданнях, що входять до інших міжнародних наукометричних баз, з

них 3 – за кордоном), 25 тез доповідей у матеріалах наукових конференцій.

За результатами досліджень у звітному році підготовлено та впроваджено 2 наукових розробки (у т.ч. 1 – на рівні центральних органів влади).

Рівень досліджень відповідає національним стандартам високого рівня.

Наукова значимість дослідження – розробка теоретико-методологічних засад дослідження продуктивної спроможності економіки регіонів, побудова багатofакторних моделей її оцінювання на основі виявлених закономірностей впливу основних та часткових факторів продуктивності та обґрунтування концепції зростання продуктивної спроможності економіки регіонів.

Практична значимість дослідження полягає у розробленні пропозицій щодо зростання продуктивної спроможності регіонів в умовах повоєнної розбудови економіки України. Результати досліджень можуть бути використані центральними, регіональними та місцевими органами влади для удосконалення механізмів регулювання регіонального розвитку.

Код бюджетної програми, за якою здійснюється фінансування – 6541030 (фундаментальні дослідження).

4. ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Вид тематики: відомча (постанова Бюро Відділення економіки НАН України від 17.06.2021 р., протокол №5, № державної реєстрації 0122U200317).

Науковий керівник: д.е.н., проф. І. Сторонянська

Основні виконавці: д.е.н., проф. С. Давимука; д.е.н., ст.н.с. Г. Возняк; д.е.н, с.н.с. І. Тимечко; д.е.н., проф. О. Копилук; к.е.н., ст. досл. Л. Бенівська; к.е.н., доц. А. Дуб; к.е.н. Х. Патицька; к.е.н, с.н.с. І. Коблик; к.е.н. Л. Ключник; к.е.н. О.Нестор.

Термін виконання: III кв. 2022 р. – II кв. 2025 р.

Основні результати досліджень у звітному році:

- Розроблено методичні засади дослідження криз в контексті їх впливу на функціонування і розвиток територіальних громад в Україні в просторовому (залежно від місця розташування в країні), економічній спеціалізації, чисельності населення, спроможності та

структури доходів місцевих бюджетів. На підставі практичної імплементації розробленого методичного підходу з'ясовано особливості та закономірності економічного зростання територій під впливом фінансової нестабільності на основі дослідження світового та вітчизняного досвіду. Це дозволило визначити потенційні інструменти стимулювання економічного зростання територіальних громад в Україні, зміцнення їх фінансової резилентності до прогнозованих та непрогнозованих ризиків функціонування (І. Сторонянська).

- Проаналізовано світовий досвід формування фінансової політики регулювання економічного зростання територіальних громад в умовах фінансової нестабільності. Обґрунтовано цілі, завдання, заходи фінансової політики забезпечення економічного зростання територіальних громад в умовах сучасних викликів в Україні ((І. Сторонянська).
- На основі здійснення проблемно-орієнтовного аналізу бюджетного забезпечення розвитку територіальних громад в умовах нестабільності (війни в Україні) обґрунтовано наступні тренди: а) посилення асиметрій за індексом податкоспроможності громад та падіння реальних обсягів власних доходів у переважній більшості регіонів; б) зростання частки сплаченого до місцевих бюджетів податку з доходів військовослужбовців на тлі зниження обсягів ПДФО з інших категорій доходів фізичних осіб; в) втрату інституційної спроможності та фінансово-економічного потенціалу територіальними громадами в південно-східних регіонах (економічно потужних до війни); г) різний ступінь ризиків порушення стійкості громад, які належать до різних функціональних типів; д) зростанні кількості громад, які потребують фінансової підтримки з державного бюджету. За результатами аналізу окреслено орієнтири відновлення економічного зростання територіальних громад в залежності від безпекового чинника (Г. Возняк).
- Визначено системні передумови формування податкових доходів бюджетів територіальних громад на основі аналізу тенденцій розвитку систем оподаткування у зарубіжних країнах та їх порівняння із українськими реаліями. Проаналізовано вплив на формування податкових доходів бюджетів територіальних громад таких чинників: поведінкових закономірностей суб'єктів економіки, ролі держави у формуванні податкових доходів бюджетів муніципалітетів, розуміння сутнісних характеристик податку, зміни

структури економіки. На основі аналізу впливу структури економіки громади на податкову спроможність місцевих бюджетів аргументовано доцільність диверсифікації джерел податкових надходжень для підвищення фінансової стійкості територіальних громад в умовах перманентних криз (Х. Патицька).

- Досліджено теоретичні засади формування боргової безпеки територіальних громад. Розглянуто фактори забезпечення боргової стійкості та розроблено алгоритм діагностики поточної боргової стійкості територіальної громади. Розглянуто правове обґрунтування механізму кредитування територіальних громад шляхом їх об'єднання в «клубні угоди», що надасть можливість отримання кредиту для фінансування спільних проектів розвитку (І. Коблик).
- Проаналізовано основні форми та здійснено класифікацію місцевих запозичень (облігаційні позики, надання гарантії, укладання кредитних договорів), з'ясовано можливості та доцільність їх використання органами місцевого самоврядування. Здійснено аналіз та виявлено недоліки законодавчого забезпечення місцевих запозичень. На основі проведеного аналізу доходів та видатків місцевих бюджетів територіальних громад в умовах війни виділено нові виклики та можливості економічного зростання. (Л. Бенюська).
- Проаналізовано рівень податкоспроможності територіальних громад в умовах воєнного стану (на прикладі територіальних громад західних регіонів України). Визначено фактори впливу на рівень податкоспроможності територіальних громад. Окреслено перспективні напрямки підвищення рівня податкоспроможності територіальних громад, серед яких: сприяння розвитку МСП в аграрному секторі, підтримка формування транспортно-логістичних центрів в наближених до кордону територіальних громадах, сприяння працевлаштуванню населення, в т. ч. ВПО, підтримка підприємств, які створюють нові робочі місця (А. Дуб).
- Висвітлено перспективи трансформації податкової системи під час війни, зокрема щодо проекту податкової реформи «10-10-10». Критично оцінено наслідки від реформування податкової системи для територіальних громад в частині формування податкових надходжень в коротко- і середньостроковій перспективі (А. Дуб).
- Проведено аналіз переваг та недоліків Плану Маршалла в контексті його впливу на економічне відновлення повоєнної Європи та розроблено пропозиції щодо застосування його окремих

інструментів для відновлення України. Виокремлено наступні переваги: форма плану та визначений горизонт планування; узгодження методів і цілей; небюрократичність; суттєва підтримка всередині країни; висока кваліфікація персоналу; відкритість. До недоліків Плану Маршалла віднесено: ненадійну статистику; неправильний вибір базового рівня для вимірювання успіху чи невдачі; приховану проблему з персоналом ЄСА; стосунки ЄСА з іншими урядовими департаментами; послаблення підтримки американських бізнесменів. Розглянуто інноваційні інструменти, застосовані під час його реалізації, зокрема генеральні угоди, або ж “лист-зобов’язання”, дозволи на закупівлі, допоміжні партнерські фонди, умовна допомога, права запозичення, Європейський платіжний союз, а також технічна допомога. Проаналізовано розподіл економічної допомоги США Європі у рамках Плану Маршалла у розрізі позик, допомоги за статтями та доходу на душу населення в країнах-учасниках Плану Маршалла (І. Сторонянська, О. Нестор).

- Виокремлено унікальні особливості українського контексту для урахування у процесі розроблення т.зв. «Плану Маршалла для України» для її відновлення після російсько-української війни. Проаналізовано механізми інвестиційних гарантій та можливості їх застосування для інвестування повоєнної відбудови в Україні. Сформовано рекомендації щодо надання інвестиційних гарантій для підвищення ефективності реалізації програми відновлення. Висвітлено суть та особливості Рекомендації щодо ефективного державного інвестування на всіх рівнях врядування ОЕСР та проаналізовано процес їх імплементації Україною (О. Нестор).
- Розглянуто особливості інвестиційної політики в Україні у суб’єктному вимірі на державному, регіональному та місцевому рівнях. Проаналізовано Програми та фонди ЄС, що фінансуються з бюджету ЄС та NextGenerationEU в контексті фінансових можливостей для учасників розроблення та забезпечення реалізації державної регіональної політики (І. Тимечко)
- Удосконалено концептуальну модель переходу від оподаткування доходів фізичних осіб до оподаткування доходів домогосподарств з адаптуванням успішного зарубіжного досвіду, що дало змогу обґрунтувати пропозиції щодо напрямів їх імплементації у вітчизняну практику (Л. Ключник).

За результатами досліджень опубліковано 37 статей у фахових виданнях (з них 7 – у виданнях, що входять до міжнародної

наукометричних баз Scopus, WoS), розділ в монографії, 23 тези у матеріалах конференцій.

Підготовлено та направлено органам влади та місцевого самоврядування 10 розробок (з них 3 – до центральних органів влади), впроваджено 10 розробок (в т.ч. 3 – на рівні центральних органів влади).

Робота відповідає національним стандартам високого рівня.

Наукова значимість дослідження визначається його спрямованістю на розв'язання таких важливих науково-практичних проблем зміцнення фінансової резилентності територіальних громад до прогнозованих та непрогнозованих ризиків функціонування. Це вимагає вироблення фінансової політики забезпечення економічного зростання територіальних громад в умовах фінансової нестабільності. Така фінансова політика має формуватись на засадах синергетичного підходу, інклюзії та буде працювати на досягнення цілей сталого розвитку.

Практична значення розробок сприяє підвищенню ефективності фінансової політики розвитку територіальних громад, що забезпечуватиме їх економічне зростання.

Код бюджетної програми, за якою здійснюється фінансування досліджень КПКВК 6541030 (фундаментальні дослідження).

5. НАУКОВІ ЗАСАДИ СТРУКТУРНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПРОМИСЛОВОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Вид тематики: відомча (постанова Бюро Відділення економіки НАН України від 21.05.2019 р., протокол № 5; № державної реєстрації 0120U002104).

Науковий керівник: д.е.н., проф. С. Ішук.

Відповідальні виконавці: к.е.н., ст. досл. Л. Созанський, д.е.н., доц. Ю. Полякова, к.е.н., доц. Л. Коваль, к.е.н. Я. Кудря, к.е.н. О. Ляховська, к.е.н. Л. Казьмір, к.е.н. Н. Ривак, к.е.н. В. Косовська, пров. інж. О. Процевят.

Термін виконання: III кв. 2020 р. – II кв. 2023 р.

Основні результати досліджень у звітному році:

- Проведено порівняльну (із окремими країнами ЄС) оцінку економічної ефективності функціонування переробної промисловості України у розрізі 16-ти виробництв за показником частки валової доданої вартості у випуску. Досліджено технологічну структуру випуску вітчизняної промисловості

упродовж 2013-2022 років. Визначено основні причини негативних структурних трансформацій у промисловому секторі національної економіки за вказаний період. Розраховано імпортозалежність переробних виробництв України у розрізі груп технологічності. Проаналізовано вплив повносмасштабної військової агресії росії на показники динаміки і структури промислової продукції, реалізованої в Україні та за її межами. Аналітично обґрунтовано бажані напрямки структурних змін у випуску переробної промисловості, виходячи з важливості її стратегічних сегментів, передусім машинобудування (С. Іщук, Л. Созанський, О. Ляховська).

- Емпірично доведено авторські гіпотези про вплив економічної глобалізації на структурні параметри переробної промисловості. На прикладі Польщі, Італії, Франції і Німеччини обґрунтовано наявність високого прямого кореляційного зв'язку між індексом економічної глобалізації (де факто) і частками виробництв у структурах випуску і зайнятості переробної промисловості. Встановлено негативний вплив економічної глобалізації на перспективи розвитку національних виробництв. Змодельовано зміни у технологічних структурах випуску і зайнятості, а також у рівнях імпортозалежності та інноваційності продукції переробної промисловості аналізованих країн ЄС при підвищенні індексу економічної глобалізації на 5 пунктів. Виявлено ключові системні проблеми функціонування національного машинобудування країн із різними типами економіки в умовах посилення економічної глобалізації (Л. Созанський).
- Емпірично доведено авторські гіпотези про те, що вища економічна ефективність переробної промисловості пояснюється її більшою орієнтованістю на високотехнологічні процеси і виробництва з вищим ступенем переробки сировини, а також нижчим рівнем залежності від імпортних складових. За допомогою методів кореляційно-регресійного аналізу на прикладі окремих країн ЄС і України обґрунтовано залежність між зміною структурних параметрів (величини часток високо- та середньовисокотехнологічних виробництв у структурі випуску, а також частки імпорту у проміжному споживанні виробництв) і ефективністю (величиною частки ВДВ у випуску) переробної промисловості. Побудовано економіко-математичні моделі оптимізації структури випуску, ВДВ і проміжного споживання переробної промисловості за критеріями підвищення рівня

технологічності та зниження імпортозалежності виробництв (Л. Созанський).

- Емпірично доведено авторські гіпотези щодо впливу рівня інноваційності продукції на зайнятість та рівень оплати праці у промисловому секторі економіки. За допомогою методів кореляційно-регресійного аналізу обґрунтовано залежність між часткою інноваційної продукції в обсязі реалізованої промислової продукції і часткою промисловості у середній зайнятості в економіці, а також залежність індексу середньомісячної заробітної плати штатного працівника промисловості від зростання індексу інноваційності продукції. Розроблено детерміновані економіко-математичні моделі оптимізації технологічної структури реалізованої промислової продукції та інноваційної продукції у розрізі виробництв переробної промисловості за критеріями підвищення рівня інноваційності продукції (Л. Созанський).
- Визначено місце України серед країн Центральної та Східної Європи за рівнем промислової конкурентоспроможності у розрізі трьох індикаторів: виробництва та експорту продукції переробної промисловості; технологічної складності промислової продукції; частки промислового сектора економіки у ВВП та експорті (Ю. Полякова, Л. Коваль).
- Систематизовано основні характеристики (джерела фінансування, фокуси спрямування та ін.) національних стратегій імплементації Індустрії 4.0 та досліджено еволюцію модерних концепцій промислового розвитку (Індустрії 5.0 і 6.0) у контексті їх релевантності для України (Н. Ривак).

У звітному році за результатами досліджень опубліковано: 32 статті у фахових виданнях (із них 11 – у закордонних виданнях (в т.ч. 5 – у виданнях, що входять до міжнародної наукометричних баз Scopus WoS), 16 тез у матеріалах конференцій.

За результатами досліджень у звітному році підготовлено та впроваджено 1 розробку.

Рівень роботи відповідає національним стандартам високого рівня.

Наукова значимість дослідження: економічна глобалізація може знизити конкурентність продукції національних машинобудівних підприємств на зовнішніх і внутрішніх ринках. Збільшення обсягу випуску та експорту машинобудівної продукції із вагомою (або майже монопольною) часткою імпоротної складової в умовах економічної нестабільності створює загрозу для існування цього стратегічного

сегмента промисловості і розбалансовує міжсекторальні зв'язки національної економіки.

Практична значимість дослідження: результати досліджень створюють аналітичний базис для вибору орієнтирів національної промислової політики.

Код бюджетної програми, за якою здійснювалось фінансування досліджень – КПКВК 6541030 (фундаментальні дослідження).

6. ЛОГІСТИЧНО-ТРАНСПОРТНІ ЧИННИКИ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ ПРИКОРДОННИХ ОБЛАСТЕЙ ЗАХІДНОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ.

Вид тематики: відомча (постанова Бюро Відділення економіки НАН України від 21.07.2020 р., протокол № 8, № державної реєстрації 0121U108901).

Науковий керівник: д.е.н., с.н.с. Х. Притула

Основні виконавці: к.соц.н. А. Максименко; к.е.н. Я. Калат; к.е.н. І. Андрушків.

Термін виконання: I кв. 2021 р. – II кв. 2023 р.

Основні результати досліджень у звітному році:

- Обґрунтовано інституційно-правові засади інтегрованого розвитку вітчизняної транспортної системи на основі дослідження основних пріоритетів стратегічного розвитку транспортної європейської мережі в умовах сучасних викликів. Встановлено, що розвиток вітчизняного ринку транспортних послуг у воєнний та післявоєнний періоди повинен враховувати принципи формування та розвитку транспортної політики ЄС щодо забезпечення інтегрованості транспортних коридорів, сталого розвитку транспортних систем, безпеки вантажоперевезень, системи сертифікації та реєстрації транспортних засобів, загальних правил здобуття професійної освіти та доступу до ринку праці тощо (Х. Притула, А. Максименко, Я. Калат, Л. Томашик).
- Обґрунтовано перспективи розвитку вантажних перевезень через ділянку кордону Україна-ЄС у довгостроковій та короткостроковій перспективі з врахуванням стратегічних оцінок Світового банку, МВФ, світових рейтингових агентств для ідентифікації основних викликів та трендів розвитку світової економіки, торгівлі; статистичного аналізу вантажопотоків (міжнародних та транзитних) за ділянками кордону, у розрізі пунктів пропуску, за видом транспортування, у розрізі транспортних одиниць та обсягів

вантажу, у натуральному та грошовому вимірах тощо (Х. Притула, А. Максименко, Я. Калат).

- Оцінено відповідність пропускної спроможності існуючої мережі автомобільних пунктів пропуску та національної мережі міжнародних транспортних коридорів на основі дослідження чинних та перспективних маршрутів основних транспортних коридорів, які проходять територією України (Пан'європейських транспортних коридорів, TEN-T, ТРАСЕКА, Via Carpatia, Go Highway, 3SI), нормативно-правового забезпечення їх функціонування та ступеня інтегрованості національної та європейської транспортних мереж (Я. Калат, А. Максименко).
- Обґрунтовано перспективність розвитку контейнерних перевезень та мережі інтермодальних терміналів як важливої передумови нарощення потенціалу логістично-транспортної інфраструктури України шляхом збільшення її пропускної спроможності на основі аналізу особливостей функціонування найбільших контейнерних терміналів України. Ідентифіковано проблеми та напрями розвитку інформаційного забезпечення дослідження мультимодальних перевезень (Х. Притула, І. Андрушків).
- Запропоновано управлінські, інституційно-правові та організаційно-економічні заходи щодо забезпечення реалізації транзитного потенціалу прикордонних областей Західного регіону України на основі аналізу сфери транспортних послуг у розрізі регіонів України, моніторингу виконання Угоди про Асоціацію між Україною та ЄС у сфері транспорту, врахування основних тенденцій формування та реалізації європейської транспортної політики та нових викликів, пов'язаних із пандемією COVID-19 та війною в Україні (Х. Притула, М. Вижлюк).

У звітному році за результатами досліджень опубліковано: науково-аналітичну доповідь та 3 статті у фахових періодичних виданнях.

За результатами досліджень у звітному році підготовлено та впроваджено 1 розробку (в т.ч. на рівні центральних органів влади).

Рівень роботи відповідає національним стандартам високого рівня.

Наукова значимість дослідження полягає у розробці методичного підходу до оцінки потенціалу розвитку логістично-транспортної інфраструктури прикордонних областей Західного регіону України, який враховує особливості та перспективи її функціонування на міжнародному (європейському), національному та регіональному рівнях. На основі запропонованого підходу здійснено структурний

аналіз основних складових та структурних елементів логістично-транспортної інфраструктури, досліджено сучасний стан, проблеми та перспективи її розвитку у післявоєнний період.

Практична значимість дослідження полягає в обґрунтуванні перспектив економічного розвитку прикордонних областей Західного регіону України на основі використання їх логістично-транспортної інфраструктури в умовах нарощення міжнародних та транзитних перевезень через сухопутний кордон Україна – ЄС.

Код бюджетної програми, за якою здійснювалось фінансування досліджень – КПКВК 6541030 (прикладні дослідження).

7. ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ЧИННИКИ ТА РИЗИКИ ЕНДОГЕННОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ.

Вид тематики: відомча (постанова Бюро Відділення економіки НАН України від 27.08.2020 р., протокол № 7, № державної реєстрації 0121U111754).

Науковий керівник: д.е.н., проф. М. Мельник.

Основні виконавці: д.е.н., доц. В. Борщевський, д.е.н., проф. І. Бабець, к.е.н., доц. І. Залуцький, к.е.н. І. Лещух, к.е.н., с.д. С. Ткач, к.е.н., доц. О. Жабинець, к.е.н. Н. Синюра-Ростун, м.н.с. Р. Яремчук

Термін виконання: III кв. 2021 р. – IV кв. 2023 р.

Основні результати досліджень у звітному році:

- Систематизовано основні детермінанти ендогенізації регіонального розвитку в Україні (внутрішньополітичні, просторові, економічні, соціальні, екологічні) як потенційні драйвери сталого соціально-економічного зростання та резильєнтного розвитку, в основі яких пріоритетність інноваційного вектору розвитку, використання внутрішнього потенціалу території та інтеграції суб'єктів економіки, синергії міжрегіональної та внутрірегіональної співпраці, підвищення продуктивної спроможності суспільної системи, збереження та підвищення ефективності використання людського потенціалу, когерентності управління регіональним розвитком (М. Мельник, І. Залуцький).
- Визначено основні глобалізаційні чинники впливу на ендогенний розвиток регіонів, які пов'язані з: 1) посиленням поліцентричності, наслідком якої є загострення конкуренції між світовими центрами, перерозподілу ресурсів, ринків, сфер впливу та виникнення «ігор політичних союзів»; 2) розширенням протекціоністських тенденцій і глобальної асиметрії, спробами більш жорсткого захисту національних економічних систем; 3) зниженням рівня

функціональності міжнародних інститутів через появу нових проблем і завдань в умовах формування сучасних глобальних викликів; 4) початком регіоналізації віртуальних мереж для захисту від кібератак, систем тотального стеження та «інформаційних воєн» (М. Мельник, І. Лещух, Р. Яремчук).

- Розроблено та апробовано методичний підхід до оцінювання резильєнтності соціально-економічних систем регіонів України до глобальних шоків, на основі якого в регіональному розрізі було визначено рівень (глибину) шоку, період та швидкість відновлення, відносні параметри опірності регіонів до шоку та відносної здатності до постшокового відновлення. Це дало змогу оцінити вплив глобальних шоків та загроз впродовж останніх 16 років на резильєнтність ендогенного соціально-економічного розвитку регіонів України: глобальної фінансово-економічної кризи у 2008-2009 рр., суспільно-політичної кризи та революції Гідності у кін. 2013 р., анексії Криму Росією та окупації Донбасу на поч. 2014 р., пандемії COVID-19, повномасштабного вторгнення Росії на територію України у лютому 2022 р. (І. Лещух, У. Іванюк).
- Обґрунтовано методологічний інструментарій дослідження впливу зовнішньоекономічних чинників на економічну безпеку регіону як сукупність методів: інтегральної оцінки впливу зовнішнього середовища на рівень зовнішньоторговельної, виробничої, науково-технічної та інвестиційної складових безпеки як в контексті первинних ефектів, так і наслідків дії зовнішніх факторів; визначення чутливості інтегрального показника економічної безпеки до змін індикаторів, обумовлених зовнішніми чинниками; ранжування зовнішніх загроз залежно від ступеня їх впливу на рівень економічної безпеки регіону; прогнозних сценаріїв зміни індикаторів економічної безпеки під впливом зовнішньоекономічних чинників; здійснено типологізацію регіонів України за рівнем зовнішньоекономічної безпеки, що стало основою визначення впливу основних загроз на економічне зростання регіонів кожної групи (І. Бабець).
- Запропоновано концептуальний підхід посилення резильєнтності соціально-економічної системи країни (регіонів), який базується на принципах підвищення її здатності мінімізувати негативні наслідки екзогенних факторів впливу та адаптуватися до нових умов або ефективно трансформувати вектор свого розвитку в умовах глобальних чинників і викликів. На відміну від існуючих передбачає реалізацію диверсифікованої залежно від циклів

стійкості економічної політики держави, в т.ч. щодо поглиблення диверсифікованості структурних трансформацій та розвитку ВЕД, які володіють зростаючою економічною та соціальною віддачею, а також стратегічною конкурентоспроможністю; просторово інтегрований розвиток через різні просторові форми інтеграції бізнесу та інклюзивний розвиток через підвищення ступеня соціальної інклюзії та розвиток соціального капіталу; когерентність механізмів підвищення резильєнтності соціально-економічної системи на всіх рівнях державного управління (М. Мельник, У. Іванюк).

- Обґрунтовано пріоритетні заходи впровадження диверсифікованої політики посилення резильєнтності регіонів України в умовах глобальних шоків із врахуванням місцевих соціально-економічних потреб, ендогенного потенціалу регіонального та локального розвитку та безпекового фактору. Запропоновано концептуальний підхід диверсифікованої політики посилення резильєнтності регіонів України в умовах глобальних шоків у розрізі функціональних типів територій та рівнів управління (регіональний/місцевий та національний) (М. Мельник, І. Лещух).
- Окреслено пріоритетні напрями та інструменти підтримки експорту в умовах війни в контексті забезпечення розширення географії експортних ринків. Запропоновано: заходи стимулювання прямих іноземних інвестицій в експортоорієнтовані галузі та активного впровадження інноваційних технологій у виробництво товарів і послуг; шляхи вдосконалення інституційного та фінансово-ресурсного забезпечення експортної діяльності в Україні (Н. Синюра-Ростун, О. Жабинець).

За звітний період за результатами досліджень опубліковано: 2 параграфи у колективних монографіях, 16 статей у наукових фахових виданнях (у т.ч. 3 – у виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз Scopus/WoS), 25 тез у матеріалах міжнародних та всеукраїнських конференцій.

За звітний період за результатами досліджень підготовлено і скеровано органам влади різного рівня 4 розробки (з них 2 – до центральних органів влади), впроваджено 3 розробки

Рівень роботи відповідає національним стандартам високого рівня.

Наукова значимість дослідження визначається його спрямованістю на: систематизацію сучасних глобалізаційних чинників соціально-економічного розвитку в контексті ендогенізації та загроз зовнішньоекономічній безпеці регіонів України в умовах воєнного часу, обґрунтування та апробацію методичного інструментарію

оцінювання наслідків впливу глобальних викликів і шоків на резильєнтність ендегенного соціально-економічного розвитку регіонів України; визначення наслідків впливу збройної агресії Росії на втрату ендегенного потенціалу регіонів України.

Практична значимість результатів наукових досліджень полягає у можливості їх використання при розробці організаційно-економічних та інституційних механізмів ендегенного розвитку регіонів України, підвищення безпеки бізнес-середовища в умовах глобальної конкуренції за ринки збуту в умовах війни та повоєнному оновленні; обґрунтуванні інструментів удосконалення і координації регіональної та секторальних політик в контексті реалізації пріоритетів ендегенного розвитку.

Код бюджетної програми, за якою здійснювалось фінансування досліджень – КПКВК 6541030 (прикладні дослідження).

8. МЕХАНІЗМИ ПРОАКТИВНОЇ ПОЛІТИКИ ЗНИЖЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ВРАЗЛИВОСТІ НАСЕЛЕННЯ (НА ПРИКЛАДІ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ)

Вид тематики: відомча (постанова Бюро Відділення економіки НАН України від 27.08.2020 р., протокол № 7, № державної реєстрації 0121U112014).

Науковий керівник: д.е.н., проф. Т. Васильців.

Основні виконавці: д.е.н., с.д. О. Мульська; д.е.н., с.н.с. М. Біль; , к.е.н., с.д. О. Левицька; к.е.н., с.н.с. В. Бідак; к.г.н., с.н.с. Р. Теслюк; к.е.н., с.н.с. Н. Андрусишин, к.е.н. М. Бачинська, к.е.н. І. Бараняк, к.е.н. О. Махонюк.

Термін виконання: III кв. 2021 р. – IV кв. 2023 р.

Основні результати досліджень у звітному році:

- Обґрунтовано методико-прикладні положення проактивної політики зниження соціальної вразливості населення регіону, визначено мету, завдання, принципи та напрями її реалізації (конкурентоспроможний ринок праці та зростання економічної активності; подолання бідності; становлення системи збалансованої і якісної соціальної інфраструктури; сталий розвиток гірських і сільських територій; інтеграція ВПО та релокованого бізнесу; демографічний розвиток; збереження екосистеми; відповідальне споживання та виробництво), індикатори контролю досягнення завдань. Зазначені елементи слугують основою розробки та реалізації Програми подолання викликів соціальної вразливості населення областей Карпатського

регіону України в умовах війни та повоєнного відновлення (Т. Васильців).

- Розроблено інструменти забезпечення зайнятості та розвитку регіональних ринків праці областей Карпатського регіону України, в умовах повномасштабної війни, які спрямовані на подолання екзистенційних викликів критичного загострення диспропорцій і дисбалансів передусім в частині невідповідності обсягів і структури попиту та пропозиції праці через скорочення робочих місць, зростання безробіття, загострення соціальної вразливості, зниження безпеки праці і захищеності зайнятості, звуження трудового потенціалу регіонів через втрату людських ресурсів. (Т. Васильців, О. Левицька).
- Розвинуто прикладні засади політики розвитку соціальної інфраструктури регіону, реалізація яких орієнтована на зниження рівня соціальної вразливості гірських територій Карпатського регіону України шляхом покращення забезпеченості населення системою соціальних послуг за напрямками: підвищення інклюзії об'єктів соціальної сфери, ефективне використання оздоровчо-рекреаційного потенціалу українських Карпат, використання потенціалу транскордонної співпраці у сфері розвитку комплексу послуг соціального захисту й обслуговування населення, модернізація закладів системи освіти громад гірських районів, перехід до смарторієнтованого розвитку житлово-комунального господарства, реалізація транспортно-транзитного потенціалу, збереження та покращення культурного середовища гірських територій (Т. Васильців, М. Бачинська).
- Досліджено комплекс ризиків і загроз для функціонування ринку праці областей Карпатського регіону України в умовах війни, з-поміж яких ключовими виділено деформування кон'юнктурних характеристик регіональних ринків праці, послаблення кадрового потенціалу областей через «вимивання» інтелектуальних ресурсів, посилення навантаження на соціальну інфраструктуру тощо. Обґрунтовано стратегічні пріоритети політики подолання проблем соціальної вразливості населення Карпатського регіону України в частині удосконалення політики зайнятості та функціонування регіональних ринків праці: забезпечення конкурентоспроможності регіонального ринку праці та посилення конвергенції системи його регулювання (з кращими європейськими практиками) в умовах політики євроінтеграції та нівелювання наслідків російського військового вторгнення в Україну (О. Левицька).

- Досліджено проблеми та визначено пріоритети проактивної політики розвитку соціальної інфраструктури України та Карпатського регіону. За результатами дослідження розроблено новий підхід до розвитку соціальної інфраструктури в Карпатському регіоні в умовах зовнішніх загроз, який базується на ідеї інфраструктурної місії та передбачає виділення для регіонів пріоритетних сфер розвитку соціальної інфраструктури в час воєнної економіки та повоєнного відновлення (М. Біль).
- Проаналізовано проблематику вразливості внутрішньо переміщених осіб в Україні з виявленням основних причин (пов'язаних з політичним, соціальним та економічним середовищем). Особливу увагу звернено на проблеми додаткових навантажень на соціальну інфраструктуру в умовах повномасштабної війни, що знижують доступність послуг. Розроблено рекомендації для центральних і регіональних (областей Карпатського регіону) органів влади щодо зниження соціальної вразливості внутрішньо переміщених осіб за проактивним підходом (посилення їх самозабезпечення та стійкості) (М. Біль).
- Визначено головні виклики демографічної стійкості Карпатського регіону в умовах повномасштабної війни: падіння народжуваності, вимушена міграція за кордон, прибуття в регіон близько 600 тис. ВПО, зростання числа ветеранів війни, старіння населення, ситуативна деформація статевої та шлюбної структури населення, зниження очікуваної тривалості життя. Обґрунтовано пріоритетну ціль демографічної політики України та її регіонів в умовах війни – підвищення народжуваності шляхом комплексної підтримки сімей (Р. Теслюк, В. Бідак).
- Доведено, що старіння населення України є сталою тенденцією, зумовленою тривалим падінням народжуваності та зростанням тривалості життя. Зростання частки населення похилого віку, поглиблене впливом війни, суттєво змінює соціально-демографічну ситуацію в країні та її регіонах, що ставить завдання переоцінки ролі старшого покоління в суспільстві та економіці. Політика подолання соціальної вразливості людей похилого віку повинна здійснюватися на трьох адміністративних рівнях та стосуватися таких сфер: покращення здоров'я, недискримінація на ринку праці, стимулювання до продуктивної діяльності, пристосування існуючої та створення нової соціальної та транспортної інфраструктури, підвищення рівня життєвих компетенцій, зокрема, цифрових, залученість до громадської діяльності та активізація участі в житті суспільства. (Р. Теслюк).
- Розроблено науково-методичний підхід до оцінювання соціальної вразливості населення з ідентифікацією зон вразливості, запасу міцності та соціальної резильєнтності території (підхід динамічної

рівноваги, «гомеостазу»), виявлено граничні, оптимальні та критичні значення каталізаторів і регресорів за різними соціальними сферами (якість соціально-трудова відносин, рівень життя, якість життя, демографічна, екологічна, продовольча безпеки), ступінь впливу індикаторів на забезпечення соціальної стійкості (послаблення соціальної вразливості), міру здатності соціальної системи зберігати стійкість у динаміці та опірність до нових викликів і загроз (О. Мульска).

- Розроблено методичний інструментарій моделювання проактивної політики зменшення соціальної вразливості населення (на засадах адаптивно-стратегічного підходу), визначено оптимум компонент та їх індикаторів у системі, які б забезпечили знаходження значень композиційного індексу соціальної резильєнтності у межах, які відповідають одному зі сценаріїв політики – (1) інерційного розвитку в умовах поточних соціально-економічних диспропорцій і (2) соціальної стійкості, що дозволяє виявити ефективність (дієвість) імплементації інструментів зменшення соціальної вразливості населення, потенційні тригери посилення соціальної резильєнтності та каталізатори поширення соціальної вразливості (О. Мульска).
- Побудовано ряди емпіричних показників соціальної резильєнтності областей Карпатського регіону України. Здійснено компаративний аналіз соціальної вразливості населення на фоні середньодержавної ситуації. Встановлено, що за досліджуваний період (2010-2021 рр.) рівень соціальної вразливості населення областей регіону був високим із тенденцією наближення до граничного нижнього порогу. Доведено, що основними тригерами поширення соціальної вразливості, послаблення соціальної резильєнтності були зниження рівня життя, порушення демографічного балансу та низька якість соціально-трудова сфери (О. Мульска, І. Бараняк).
- Визначено концептуально-методичний підхід до оцінювання соціально-економічної резильєнтності територіальних громад. Доведено, що соціальна резильєнтність громад детермінована фінансово-економічним потенціалом території, а соціальна вразливість населення – ефективністю використання фінансових ресурсів. Запропоновано конфігурацію індикаторів емпіричного показника соціальної резильєнтності в проекції бюджетної компоненти (О. Мульска, І. Бараняк).
- Виявлено детермінанти посилення соціальної вразливості ВПО Карпатського регіону України в умовах війни. Розроблено інструменти та засоби послаблення соціальної вразливості ВПО в процесі їх інтеграції у приймаючий соціум (О. Мульска, І. Бараняк).

За результатами досліджень у 2023 році опубліковано: науково-аналітичне видання; науково-аналітичну доповідь; 7 статей у виданнях,

включених до наукометричних баз Scopus/WoS; 27 статей у фахових виданнях України; 21 тези в матеріалах конференцій.

За результатами дослідження у звітному році підготовлено та надіслано до органів влади та місцевого самоврядування 3 розробки (в т.ч. 3 – до центральних органів влади), впроваджено 3 розробки (з них 2 – на рівні центральних органів влади).

Рівень досліджень відповідає національним стандартам високого рівня.

Наукова значимість досліджень полягає у розробці методологічного підходу до оцінювання стану та тенденцій поширення соціальної вразливості населення, обґрунтуванні механізмів, інструментів і засобів зниження її рівня, розвитку ринку праці та удосконалення зайнятості населення, підвищення якості функціонування соціальної інфраструктури Карпатського регіону України в умовах інтенсифікації міграційних процесів, активізації викликів та загроз глобальної зовнішньої і внутрішньої соціально-економічної нестабільності.

Практична значимість досліджень полягає в: удосконаленні методики аналізування стану соціальної вразливості населення регіону в умовах пандемій та глобальної, а також внутрішньодержавної соціальної та економічної нестабільності; прогнозуванні та своєчасній протидії викликам, ризикам і загрозам в соціальній сфері; критичній зміні підходів та формуванні на регіональному рівні якісної й ефективної, гнучкої та резистентної системи послаблення соціальної вразливості населення.

Код бюджетної програми, за якою здійснювалось фінансування досліджень – КПКВК 6541030 (прикладні дослідження і розробки).

9. МОДЕЛІ ОПТИМІЗАЦІЇ ВЗАЄМОДІЇ СЕКТОРІВ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОСТІ РОЗВИТКУ

Вид тематики: відомча (постанова бюро Відділення економіки НАН України від 10.06.2022 р., протокол № 5; № державної реєстрації 0123U100385).

Науковий керівник: д.е.н., проф. Іщук С.О.

Відповідальні виконавці: к.е.н., ст. досл. Л. Созанський, д.е.н., доц. Ю. Полякова, д.е.н., доц. Т. Яхно, к.е.н., доц. Л. Коваль, к.е.н. Я. Кудря, к.е.н. О. Ляховська, к.е.н. Л. Казьмір, к.е.н. Н. Ривак, к.е.н. В. Косовська, м.н.с. А. Керницька, пров. інж. О. Процевят.

Термін виконання: III кв. 2023 р. – II кв. 2026 р.

Основні результати досліджень у звітному році:

- Систематизовано та поглиблено теоретико-методологічні засади формування моделей міжсекторальної взаємодії в економічних

системах різних типів (розвинутих і тих, що розвиваються) в умовах нестабільності (С. Іщук).

- Визначено основні тенденції розвитку світової економіки в умовах глобальних викликів, які зумовлені геополітичними кризами та війнами, суттєвими змінами в демографії, світовому багатстві, технологіях і кліматі (Ю. Полякова).
- Верифіковано системні ризики торговельної напруженості, зростання рівня боргу та базової інфляції, зниження ефективності монетарної політики провідних економік світу. Досліджено причини погіршення економічної ситуації в США, ЄС, Китаї та інших провідних світових економіках, що негативно вплинуло на економіки інших країн. Емпірично доведено, що погіршення макроекономічної стабільності в світі несе потенційні загрози для економічної безпеки та міжнародної підтримки України (Н. Ривак, А. Керницька).
- Обґрунтовано доцільність самостійного формування Україною середовища, яке буде сприятливим для розвитку вітчизняного підприємництва у відкритому економічному просторі та спроможним витримувати конкурентний тиск на внутрішніх і зовнішніх ринках; пришвидшення виконання пакету рекомендацій Єврокомісії та успішного завершення реалізації базових реформ; формування умов для залучення та підвищення безпеки інвестицій в Україну в умовах війни; прискорення інтеграції до європейського економічного простору (Н. Ривак, Я. Кудря).
- Проведено оцінку трансформацій динаміки і структури вітчизняного товарного експорту під впливом повномасштабної російської агресії. Встановлено причини і діапазон розбіжностей між вартісними та фізичними обсягами експорту з України у розрізі товарних груп і окремих (найважливіших) товарів. Аналітично обґрунтовано виклики і загрози для нарощення українського товарного експорту, з огляду на його сировинну орієнтацію, зокрема: високу залежність від кон'юнктури на світових ринках сировини; реалізацію сировинної продукції (зернових, олійних, руд і металів) за низькими цінами; погіршення умов зовнішньої торгівлі для України; вагому складову імпорту і толінгу в експорті (С. Іщук, Л. Созанський, Л. Коваль, О. Процевят).
- Обґрунтовано три сценарії розвитку вітчизняного експортного потенціалу у воєнному і повоєнному періодах. Акцентовано на соціально-економічних ризиках від реалізації в Україні експортоорієнтованої моделі розвитку. Теоретично доведено

перспективи нарощення експортного потенціалу в умовах формування новітньої моделі розвитку національної економіки, зорієнтованої на розширення внутрішнього ринку, підтримку вітчизняних товаровиробників і посилення участі держави у стимулюванні розвитку стратегічних секторів, передусім ВПК, машинобудування, хімічної промисловості (Л. Созанський).

За звітний період за результатами досліджень опубліковано 14 наукових праць, зокрема: 1 монографія, розділи в колективній монографії, 8 статей у фахових виданнях (із них 3 – у закордонних виданнях), 4 тез у матеріалах конференцій.

За результатами виконання НДР у звітному році підготовлено науково-аналітичну записку, скеровану до центральних органів влади

Рівень роботи відповідає національним стандартам високого рівня.

Наукова значимість досліджень полягає у побудові моделей оптимізації міжсекторальної взаємодії за множиною критеріїв у напрямку досягнення технологічної та економічної самодостатності країни і посилення національної безпеки.

Практична значимість. Результати досліджень стануть основою для вибору напрямків оновлення державної економічної політики і розробки відповідних концепцій та програм розвитку стратегічних секторів в Україні.

Код бюджетної програми, за якою здійснювалось фінансування досліджень – КПКВК 6541030 (фундаментальні дослідження).

10. МЕХАНІЗМИ ЗМІЦНЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ПРИКОРДОННИХ ОБЛАСТЕЙ ЗАХІДНОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ»

Вид тематики: відомча (постанова бюро Відділення економіки НАН України від 10.06.2022 р., протокол № 5; № державної реєстрації 0123U102289).

Науковий керівник: д.е.н., с.н.с. Х. Притула.

Відповідальні виконавці: к.соц.н. А. Максименко; к.е.н. Я. Калат; к.е.н., доц. Л. Томашик; к.е.н. І. Андрушків; к.е.н., доц. М. Виклюк; м.н.с. В. Черторижський.

Термін виконання: III кв. 2023 р. – IV кв. 2025 р.

Основні результати досліджень у звітному році:

- Узагальнено наукові підходи до трактування терміну «інвестиційно-інноваційна безпека». Окреслено основні характеристики інвестиційно-інноваційної безпеки та її ключові компоненти на регіональному рівні. Розглянуто концепцію

інвестиційної безпеки та її взаємозв'язок із інноваційною активністю. Визначено роль інвестиційно-інноваційної безпеки регіону у забезпеченні економічної стійкості та безпеки інвестиційно-інноваційного середовища, а також її значення для регіонального розвитку. Ідентифіковано чинники, які впливають на стан безпеки інвестиційного середовища регіону в сучасних умовах (М. Виклюк, Я. Калат).

- Обґрунтовано концептуальний підхід до оцінки інвестиційно-інноваційної безпеки регіону, який базується на використанні системного аналізу рівня інвестиційно-інноваційної безпеки, що дозволяє розробляти ефективні стратегії та політики для підвищення стійкості регіонального інвестиційно-інноваційного середовища. Даний підхід враховує такі аспекти дослідження інвестиційно-інноваційної безпеки регіону як ризик-менеджмент, макроекономічну стабільність, інвестиційний клімат, розвиток інтелектуального потенціалу, транспортну та інноваційну інфраструктуру (Я. Калат, Х. Притула).
- Узагальнено досвід європейських країн у сфері управління та фінансування транспортно-логістичної інфраструктури ЄС. Досліджено використання фінансових інструментів, таких як Інвестиційний фонд сусідства (NIF) та Механізм з'єднання Європи (CEF), а також розглянуто основні аспекти реалізації спільних проєктів в межах цих інструментів. Визначено низку інноваційних інструментів для інвестування в інфраструктурні проєкти, зокрема: інвестиції, які фінансуються за рахунок «регульованого» прибутку (надається дозвіл для додаткового прибутку в регульованих гуртових послугах для фінансування інвестицій в нові оптичні мережі); емісія облігацій для фінансування транспортних проєктів та "зелених" інвестицій в ЄС, що спрямовані на збільшення рівня фінансування енергоефективних електротранспортних муніципальних засобів та місцевого еко транспорту (М. Виклюк).

У звітному році за результатами досліджень опубліковано: 6 статей у фахових періодичних виданнях (з них 1 – у виданні, що входить до міжнародної наукометричної бази Scopus / Web of Science).

Рівень роботи відповідає національним стандартам високого рівня.

Наукова значимість дослідження полягає у вивченні та аналізі механізмів, спрямованих на зміцнення інвестиційно-інноваційної безпеки в контексті післявоєнного відновлення. Дослідження спрямоване на розкриття особливостей та ефективних стратегій для вирішення проблем інвестиційної та інноваційної безпеки в прикордонних областях Західного регіону України.

Практична значимість дослідження полягає в розробці

рекомендацій та механізмів, які сприятимуть створенню сприятливого інвестиційно-інноваційного середовища в прикордонних областях та можуть бути використані в управлінській практиці для формування стратегій підтримки та стимулювання інвестицій та інновацій в умовах післявоєнного відновлення.

Код бюджетної програми, за якою здійснювалось фінансування досліджень – КПКВК 6541030 (прикладні дослідження).

ДОГОВІРНА ТЕМАТИКА

1. РОЗВИТОК ІНФРАСТРУКТУРИ ВАНТАЖНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ ВЗДОВЖ КОРДОНУ ЄС З УКРАЇНОЮ.

Вид тематики: тематика, що виконувалась за рахунок грантів міжнародних та закордонних організацій (проекти Вишеградського фонду (Visegrad+ Grants 2022)). Номер проекту: № 22220189. № державної реєстрації: 0122U202054.

Керівник проекту: д.е.н., с.н.с. Х. Притула.

Виконавці проекту: к.е.н. Я. Калат, к.с.н. А. Максименко, д.е.н., проф. М. Мельник, к.е.н. І. Лещух.

Термін виконання: 1.10.2022 – 31.03.2024.

Партнери проекту: Університет – Вища школа бізнесу (WSB University, Poland), Інститут географії Словацької академії наук (Institute of Geography of the Slovak Academy of Sciences, Slovakia), Університет Дебрецена (University of Debrecen, Hungary), та Університет Орадя (University of Oradea, Romania).

Основні результати проекту у звітному році:

- Оцінено вантажопотік через українсько-польську, українсько-словацьку, українсько-угорську та українсько-румунську ділянки державного кордону. Здійснено аналіз наявної транспортної мережі, розвитку транспортно-логістичної інфраструктури (логістичні парки, термінали, хаби, індустріальні зони) по обидва боки кордону Україна-ЄС у прикордонних регіонах для вантажних перевезень та виявлено їх вузькі місця (Х. Притула, Я. Калат, А. Максименко).
- Узагальнено досвід розвитку інтермодального транспорту, мережі мультимодальних терміналів у Польщі, Словаччині, Угорщині та Румунії та можливості його імплементації в Україні. Здійснено аналіз розвитку мультимодальних терміналів у прикордонних регіонах країн-членів ЄС (рівень їх завантаженості, під'єднання до основної мережі TEN-T, форми власності тощо) (Х. Притула, Я. Калат, А. Максименко).
- Здійснено порівняльний аналіз використання зелених технологій у сфері мультимодальних перевезень та досліджено основні напрями

державної підтримки розвитку таких технологій у Польщі, Словаччині, Угорщині та Румунії (Х. Притула, Я. Калат, А. Максименко).

- Досліджено розвиток інфраструктури мультимодальних перевезень в Україні у контексті зміни транспортно-логістичних маршрутів в умовах війни. Проаналізовано особливості становлення та розвитку інституційного забезпечення мультимодальних перевезень в Україні. Зокрема, визначено особливості функціонування інфраструктури морських та сухопутних мультимодальних перевезень в Україні в умовах повномасштабної війни. Ідентифіковано перешкоди, а також показано перспективи розвитку інфраструктури мультимодальних перевезень у просторі «Україна – ЄС». Окреслено чинники та заходи стимулювання розвитку інфраструктури мультимодальних в контексті зміцнення зав'язків між Україною та Європейським Союзом. (М. Мельник, І. Лещух).

У звітному році за результатами досліджень опубліковано: аналітичну доповідь, наукову доповідь та статтю; організовано міжнародний круглий стіл, міжнародну конференцію та 2 робочі зустрічі.

За результатами досліджень у звітному році підготовлено та надіслано до центральних та регіональних органів влади 2 розробки (з них 1 – до центральних органів влади), впроваджено 2 розробки.

Наукова значимість дослідження визначається спрямованістю на вирішення таких важливих завдань як оцінка перспектив нарощення пропускнуєї спроможності прикордонної інфраструктури для вантажних перевезень між Україною та країнами-членами ЄС на засадах інтероперабельності та сталого розвитку транспортних систем.

Практична значимість дослідження полягає в удосконаленні інституційно-правового забезпечення розвитку мультимодальних перевезень та розробці пропозицій щодо вдосконалення організаційно-інституційного забезпечення розвитку мультимодального транспорту в Україні.

2. ДОСЛІДЖЕННЯ КІЛЬКІСНО-ЯКІСНИХ ХАРАКТЕРИСТИК ПОПИТУ І ПРОПОЗИЦІЙ НА ПРАЦЮ ВИПУСКНИКІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Вид тематики: госпдоговірна (договір із Департаментом освіти і науки Львівської обласної військової (державної) адміністрації № 141 від 26.10.2023 р. (№ державної реєстрації: 0123U104841).

Науковий керівник: д.е.н., проф. Т. Васильців.

Основні виконавці: д.е.н., с.д. О. Мульска.

Термін виконання: 26.10.2023 р. – 15.12.2023 р.

Основні результати досліджень:

- Розроблено методологію аналізування структурних характеристик попиту і пропозиції на працю випускників закладів професійно-технічної освіти (ЗПТО). Розроблено анкету для проведення соціологічного дослідження, спрямованого на визначення потреби бізнесу в кадрах робітничих професій, ідентифікацію готовності бізнесу залучати випускників ЗПТО, виявлення напрямів удосконалення співпраці бізнесу та ЗПТО щодо розвитку професійної (професійно-технічної) освіти, збалансування попиту і пропозиції на працю випускників ЗПТО (Т. Васильців, О. Мульска).
- Проведено опитування роботодавців відносно кількісно-якісних характеристик попиту і пропозиції на працю випускників ЗПТО (103 підприємства різних видів економічної діяльності у Львівській області) (Т. Васильців, О. Мульска).
- Сформовано звіт з дослідження кількісно-якісних характеристик попиту і пропозиції на працю випускників ЗПТО (Т. Васильців, О. Мульска, Р. Лупак).
- Розроблено інформаційно-аналітичний буклет (в електронному вигляді) за результатами дослідження кількісно-якісних характеристик попиту і пропозиції на працю випускників ЗПТО (Т. Васильців, О. Мульска).
- Сформовано пропозиції в частині розвитку співпраці роботодавців та ЗПТО щодо покращення якості підготовки кадрів робітничих професій (Т. Васильців, О. Мульска).

Наукова значимість досліджень полягає у розробці методології аналізування структурних характеристик попиту і пропозиції на працю випускників закладів професійно-технічної освіти.

Практична значимість досліджень полягає у формуванні пропозицій з питань розвитку співпраці роботодавців та ЗПТО та покращення якості підготовки кадрів робітничих професій.

Результати роботи у формі звіту передано замовнику (акт приймання-передачі науково-технічної продукції від 30.11.2023 р.).

III. НАУКОВО-ЕКСПЕРТНА ДІЯЛЬНІСТЬ В ІНТЕРЕСАХ ТА НА ЗАМОВЛЕННЯ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

У 2023 році науковцями Інституту підготовлено низку науково-експертних документів та матеріалів, пропозицій та рекомендацій в інтересах та на замовлення органів державної влади різних рівнів. Серед них:

Пропозиції щодо удосконалення нормативно-методичного забезпечення і практики стратегування соціально-економічного розвитку регіонів в процесі післявоєнного відновлення України.

На основі інституціонального аналізу законодавчого базису і стратегій соціально-економічного розвитку регіонів України подані практичні рекомендації щодо удосконалення нормативно-методичного забезпечення і практики стратегування соціально-економічного розвитку регіонів в процесі післявоєнного відновлення України. Виокремлено основні принципи дотримання критеріальних обмежень економічної, енергетичної, демографічної, енергетичної, продовольчої, науково-технологічної, інформаційної безпеки під час розробки та реалізації регіональних стратегій. Визначено шляхи модифікації нормативно-методичного забезпечення розробки стратегій соціально-економічного розвитку регіонів (громад) до умов війни і післявоєнної відбудови, зокрема: Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації; Методики розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій.

Направлено: Комітет з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування Верховної ради України (лист №4/11 від 9.01.2023 р.). *Впроваджено:* Комітет з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування Верховної ради України (лист 04-23/13-2023/16871 від 25.01.2023 р.).

Пропозиції щодо визначення стратегічних цілей та завдань для досягнення оперативних цілей оновленої Державної стратегії регіонального розвитку України на 2021-2027 роки.

Розроблено пропозиції щодо визначення стратегічних та оперативних цілей Державної стратегії регіонального розвитку України до 2027 року а також завдань для досягнення оперативних цілей

оновленої Державної стратегії регіонального розвитку України на 2021-2027 роки.

Направлено: Відділення економіки НАН України (лист № 1/306 від 31.08.2023 р.).

Аналітична записка «Можливості апробації європейського досвіду формування та реалізації молодіжної політики в контексті соціального захисту, розвитку молоді та збереження людського потенціалу в Україні»

Визначено основні виклики молодіжної політики України в сучасних умовах. У межах кожного із цих викликів досліджено особливості та сучасний стан реалізації молодіжної політики у провідних країнах Європи. Надано рекомендації щодо вирішення основних проблем молодіжної політики в Україні з урахуванням європейського досвіду.

Направлено: Департамент гуманітарної та соціальної політики Кабінету Міністрів України; Комітет Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів; Міністерство молоді та спорту України; Міністерство економіки України (лист №6/351 від 27.10.2023 р.). *Впроваджено:* Міністерство економіки України (лист №4701-09/62424-07 від 17.11.2023 р.); Міністерство соціальної політики України (лист №19045/0/2-23/57 від 29.11.2023 р.).

Аналітичні матеріали щодо актуалізації Стратегії розвитку Львівської області на період 2021-2027 рр.

Висвітлено важливу роль стратегічного планування в умовах воєнного часу, нагальні проблеми і перспективи розвитку Львівщини, вплив повномасштабної війни на конкурентоспроможність регіональної економіки. Підготовлені матеріали стали підґрунтям для актуалізації Стратегії розвитку Львівської області на період 2021-2027 рр.

Направлено: Департамент економічної політики Львівської обласної військової адміністрації (лист №1/241 від 05.07.2023 р.). *Впроваджено:* Департамент економічної політики Львівської обласної військової адміністрації (лист №11-1104/0/2-23 від 06.07.2023 р.).

Пропозиції щодо розроблення комплексної програми розвитку гірських територій в Івано-Франківській області на 2023-2025 роки.

У пропозиціях висвітлено питання щодо простору (територіального об'єкта) програми розвитку гірських територій в Івано-Франківській області на 2023-2025 роки. Запропоновано

визначення мети, структуру, сформульовано цілі, основні завдання та орієнтири програми. Обґрунтовано та визначено переліки проблемних гірських територій області, підкреслено важливість запровадження у них спеціального режиму інвестиційної діяльності для подолання економічної відсталості. Додано розроблений проект закону «Про спеціальний режим інвестиційної діяльності на територіях пріоритетного розвитку у гірських зонах України», зареєстрований Верховною Радою України, зі змінами й доповненнями.

Підготовлено на клопотання Департаменту економічного розвитку, промисловості та інфраструктури Івано-Франківської обласної державної/військової адміністрації (лист № 04.1 – 11/152 від 17.02.2023 р.).

Впроваджено: Департамент економічного розвитку, промисловості та інфраструктури Івано-Франківської обласної державної/військової адміністрації (лист № 06.2-10/1245 від 7.12.2023 р.).

Науково-аналітична записка «Щодо вдосконалення інструментів стимулювання економічного зростання регіону із врахуванням інвестиційної політики бізнесу в умовах сучасних викликів»

Обґрунтовано пропозиції щодо напрямів стимулювання економічної активності бізнесу, інтеграції релокованих підприємств у економічний простір регіону, які будуть використані при розробці програм та заходів підтримки місцевих та релокованих підприємств.

Направлено: Департамент економічної політики Львівської обласної військової адміністрації (лист №8/266 від 24.07.2023).
Впроваджено: Департамент економічної політики Львівської обласної військової адміністрації (лист №11-1449/0/2-23 від 24.08.2023).

Науково-аналітичні матеріали щодо соціально-економічного розвитку Рожищенської громади Волинської області.

Проведеного аналіз соціально-економічного розвитку Рожищенської територіальної громади. Проаналізовано галузеву структуру економіки громади, промисловий та сільськогосподарський потенціал розвитку громади. Досліджено вплив підприємницької активності в контексті наповнення місцевого бюджету громади.

Направлено: Рожищенська міська рада Волинської області (лист №8/133 від 24.04.2023 р.). *Впроваджено:* Рожищенська міська рада (лист № 653/02-25/2-23 від 2.05.2023 р.)

Науково-аналітична записка «Аналіз соціально-економічного розвитку Боратинської сільської територіальної громади Волинської області: ідентифікація сильних сторін та виявлення проблем».

Аналіз соціального-економічного стану Боратинської сільської територіальної громади та проблем її розвитку дає змогу акцентувати увагу на сильних і слабких сторонах громади, сприяє розробці підходів до врегулювання проблем в контексті конкретизації інструментів місцевої економічної політики щодо покращення соціально-економічного стану адміністративно-територіального формування.

Аналіз здійснено за такими напрямками: географічне розташування і загальна характеристика громади, демографія та ринок праці, розвиток інфраструктури, економічний розвиток та підприємництво, місцевий бюджет.

Направлено: Боратинська сільська рада Луцького району Волинської області (лист № 491/1.19/2-23 від 04.05.2023 р.).
Впроваджено: Боратинська сільська рада Луцького району Волинської області (лист № 491/1.19/2-23 від 04.05.2023 р.).

Аналітична записка «Фінансово-економічне становище Шацької громади: ризики і перспективи».

Проведено аналіз стану демографічної ситуації та ринку праці в Шацькій селищній територіальній громаді, охарактеризовано наявну інфраструктуру, критично оцінено економічний розвиток (в розрізі промисловості та сільського господарства) та фінансове становище громади. Виявлено домінування підприємств, установ та організацій бюджетної сфери в наповненні місцевого бюджету, що є ризиком для розвитку громади. Запропоновано потенційні напрями сприяння економічному розвитку громади (підтримка розвитку сфери туризму та рекреації, сприяння започаткуванню підприємств агропереробного кластеру, підвищення підприємницької активності серед мешканців громади тощо). Рекомендовано затвердити місцеву програму підтримки малих підприємств з переробки сільськогосподарської продукції, зокрема виробників крафтової агропродукції.

Направлено: Шацька селищна рада (лист №8/135 від 24.04.2023 р.).
Впроваджено: Шацька селищна рада (лист №753/04-33/2-23 від 02.05.2023 р.)

та ін.

IV. ВИКОРИСТАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕНЬ У НАРОДНОМУ ГОСПОДАРСТВІ

За результатами досліджень в 2023 р. підготовлено та надіслано в органи влади, установи та організації 39 розробок (наукових доповідей, доповідних та наукових записок, аналітичних та експертних матеріалів тощо), з них впроваджено 33 розробки.

Приклади впроваджених розробок:

Науково-аналітична доповідь **«Виклики економічного розвитку регіонів України в умовах війни та повоєнного відновлення».**

Автори: колектив науковців під керівництвом д.е.н., проф. І. Сторонянської.

Направлено: Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України (Лист № 1/239 від 12.06.2023 р.).

З метою актуалізації підходів до державної регіональної політики та напрацювання змін до Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки, на виконання кроку 274 Плану пріоритетних дій Уряду на 2023 р., затвердженого розпорядженням КМУ від 14.03.2023 р. № 221-р, Міністерство громад, територій та інфраструктури України розпочато роботу над оновленням Стратегії. Науково-аналітична доповідь містить матеріали щодо визначення тенденцій та основних проблем соціально-економічного розвитку регіонів та територіальних громад України в умовах сучасних викликів.

Впроваджено: Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України (Лист № 4572/35/14-23 від 30.06.2023 р.).

Методичні рекомендації **«Оцінювання впливу фінансових детермінант на економічне зростання регіонів і громад»**

Автори: д.е.н., с.н.с. Г. Возняк, д.е.н., ст.д. О. Мульська.

Направлено: Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України (лист № 1/342 від 20.09.2023 р); Львівська обласна військова адміністрація (лист № 1/342 від 20.09.2023 р); Установа «Агенція регіонального розвитку Львівської області» (лист № 1/342 від 26.09.2023 р).

В методичних рекомендаціях запропоновано підхід до аналізування фінансової стійкості регіонів і громад; методичний алгоритм до дослідження впливу детермінант фінансової стійкості на темпи економічного розвитку регіонів і громад; удосконалено підхід до оцінювання рівня економічного розвитку територій на основі ранжування регіонів, що дозволило виділити кластери регіонів і громад

у проєкції «фінансова стійкість – фінансові ризики – темпи економічного зростання».

Впроваджено: Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України (лист № 18436/35/10-23 від 20.10.2023 р.); Львівська обласна військова адміністрація (лист № 1-52/573 від 19.10.2023 р.); Установа «Агенція регіонального розвитку Львівської області» (лист № 80 від 22.11.2023 р.).

Науково-аналітична доповідь «Проблеми та пріоритети проактивної політики розвитку соціальної інфраструктури України: фокус Карпатського регіону».

Автори: д.е.н., с.н.с. М. Біль

Направлено: Комітети Верховної Ради України з питань: організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування; соціальної політики та захисту прав ветеранів; Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України; Державне агентство відновлення та розвитку інфраструктури України; Міністерство соціальної політики України; Міністерство економіки України; Міністерство цифрової трансформації України; Львівська, Закарпатська, Івано-Франківська, Чернівецька обласні військові адміністрації; Львівська міська рада та ін. (лист № 06/203 від 29.05.2023 р.).

Досліджено проблеми функціонування і розвитку соціальної інфраструктури в Україні та Карпатському регіоні. Результати аналізу підтвердили переважання в регулюванні програмно-цільового підходу, ефективність якого нівелюється наявністю системних недоліків у реалізації інфраструктурних проєктів. Їхнє вирішення можливе при збереженні вектору децентралізації та впровадженні проактивної політики розвитку соціальної інфраструктури на засадах довгострокового стратегування. Визначено механізми функціонування об'єктів соціальної інфраструктури в регіонах України під час повномасштабної війни. Зважаючи на безпекову специфіку різних територій обґрунтовано пріоритети розвитку соціальної інфраструктури в областях Карпатського регіону. Запропоновано інфраструктурну місію Карпатського регіону як основу для довгострокового стратегування розвитку соціальної інфраструктури.

Впроваджено: Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України (лист № 10147/35/10-23 від 1 липня 2023 року); Департамент економічної політики Львівської обласної державної адміністрації (лист № 1-52/265 від 9.06.2023 р.).

До центральних державних органів країни у звітному році скеровано 20 розробок, з них впроваджено 13 розробок. Серед них:

Науково-аналітична доповідь «Розвиток логістично-транспортної інфраструктури прикордонних областей Західного регіону України. Порівняльна системна оцінка»

Автори: колектив науковців під керівництвом д.е.н., с.н.с. Х. Притули.

Направлено: Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України, Директорати дорожньої інфраструктури та залізничного транспорту; Комітет Верховної ради України з питань транспорту та інфраструктури; Державна митна служба України; Державна прикордонна служба України; Державне агентство відновлення та розвитку інфраструктури; профільні департаменти Волинської, Львівської, Закарпатської, Івано-Франківської, Чернівецької обласних військових адміністрацій (лист № 51/81 від 14.03.2023 р.)

У науково-аналітичній доповіді представлено результати дослідження сучасних тенденцій розвитку сфери вантажних перевезень в Україні та країнах ЄС. Запропоновано методичний підхід до аналізу розвитку логістично-транспортної інфраструктури прикордонних областей Західного регіону України, на основі якого визначено складові логістично-транспортної інфраструктури виходячи з основних її функцій та завдань; розраховано інтегральні індекси логістично-транспортної інфраструктури за групою показників, які характеризують відповідні структурні елементи інфраструктури; оцінено ефективність використання логістично-транспортної інфраструктури у розрізі окремих структурних елементів. Запропоновано напрями ефективної реалізації потенціалу розвитку транспортно-логістичної інфраструктури прикордонних областей Західного регіону України.

Впроваджено: Державна митна служба України (лист №17-1/17-01-02/13/419 від 19.04.2023); Департамент архітектури та розвитку містобудування Львівської обласної військової адміністрації (лист №16-1069/0/2-23 від 19.04.2023 р.)

Наукова записка «Проблеми розвитку української промисловості в умовах сучасних викликів».

Автори: д.е.н., проф. С. Ішук, к.е.н., ст. д. Л. Созанський

Направлено: Комітету з питань економічного розвитку Верховної Ради України, Міністерству з питань стратегічних галузей

промисловості України, Міністерству економіки України (листи № 9/102 від 04.04.2023).

Проведено порівняльну (із окремими країнами ЄС) оцінку економічної ефективності функціонування переробної промисловості України у розрізі 16-ти виробництв за показником частки валової доданої вартості у випуску. Досліджено технологічну структуру випуску вітчизняної промисловості упродовж 2013-2022 років. Визначено основні причини негативних структурних трансформацій у промисловому секторі національної економіки за вказаний період. Розраховано імпортозалежність переробних виробництв України у розрізі груп технологічності. Проаналізовано вплив повномасштабної військової агресії росії на показники динаміки і структури промислової продукції, реалізованої в Україні та за її межами. Аналітично обгрунтовано бажані напрямки структурних змін у випуску переробної промисловості, виходячи з важливості її стратегічних сегментів, передусім машинобудування.

Впроваджено: Комітет з питань економічного розвитку Верховної ради України (лист № 04-16/18-2023/92151 від 02.05.2023).

Науково-аналітична записка **«Удосконалення механізму горизонтального вирівнювання податкоспроможності місцевих бюджетів в умовах війни та повоєнного відновлення»** (спільно з Департаментом фінансів Львівської обласної військової адміністрації)

Автори: д.е.н., проф. І. Сторонянська І.З., к.е.н., ст.д. Беновська Л.Я.

Направлено: Прем'єр-Міністру України, Секретаріат Кабінету Міністрів України (лист Департаменту фінансів Львівської обласної військової адміністрації №18/11-0922/36-23 від 03.05.2023 р.)

Представлено напрямки удосконалення механізму горизонтального вирівнювання податкоспроможності місцевих бюджетів в умовах війни та повоєнного відновлення шляхом врахування кількості внутрішньопереміщених осіб в територіальних громадах, зміни індексу податкоспроможності громад впродовж року, посилення ролі вирівнювання за видатками та обгрунтовано методичні підходи до обрахунку вартості делегованих повноважень, які передаються з державного на місцевий рівень.

Впроваджено: (лист Міністерства фінансів України №05210-16-6/15536 від 7.06.2023 р.)

V. КООРДИНАЦІЯ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, ЗВ'ЯЗКИ З ОСВІТОЮ

ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І.Долішнього НАН України» є провідною науковою установою в системі НАН України з проблем регіональної політики та транскордонного співробітництва. При виконанні досліджень з даної проблематики Інститут здійснював координацію своєї роботи з Відділенням економіки НАН України та установами Відділення, зокрема, щодо актуалізації тематики досліджень до умов сьогодення, апробації результатів досліджень тощо.

В процесі виконання досліджень та впровадження їх результатів, організації конференцій та круглих столів Інститут співпрацював із органами центральної, регіональної та місцевої влади, вищими навчальними закладами, громадськими організаціями. Розробки Інституту з широкого спектру проблем регіональної політики та соціально-економічного розвитку регіонів України висвітлені у наукових доповідях, доповідних записках, аналітичних та експертних матеріалах, рекомендаціях, надсилалися, зокрема, до: *Офісу Президента України, Кабінету Міністрів України, міністерств та відомств, профільних комітетів Верховної Ради України, обласних військових адміністрацій, обласних та районних рад, органів місцевого самоврядування, громадських та підприємницьких асоціацій та ін.*, переважна більшість яких були використані ними у своїй роботі.

Так, в рамках цієї діяльності, з *проблематики регіональної політики та соціально-економічного розвитку регіонів* Інститутом було підготовлено та надіслано до центральних органів влади низку науково-аналітичних матеріалів, зокрема, наукові доповіді *«Виклики економічного розвитку регіонів України в умовах війни та повоєнного відновлення»*, *«Проблеми та пріоритети проактивної політики розвитку соціальної інфраструктури України: фокус Карпатського регіону»*, *«Соціальна вразливість населення Карпатського регіону України: стан, виклики, сценарії послаблення»*, методичні рекомендації *«Оцінювання впливу фінансових детермінант на економічне зростання регіонів і громад»* та ін.

За тематикою досліджень проблем *транскордонного співробітництва* Інститутом зокрема підготовлено та скеровано відповідним органам влади наукові доповіді *«Розвиток логістично-транспортної інфраструктури прикордонних областей Західного регіону України. Порівняльна системна оцінка»*, *«Оцінка пропускну*

спроможності пунктів пропуску для вантажних перевезень на сухопутному кордоні Україна-ЄС та перспективи її розвитку» та ін.

Провідні науковці Інституту входили до складу експертних груп та дорадчих органів при центральних органах влади, вітчизняних та міжнародних організаціях, зокрема:

- д.е.н., проф. І. Сторонянська – член експертної групи з актуалізації Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки;
- д.е.н., проф. І. Сторонянська; д.е.н., проф. С. Іщук входять до складу секції за фаховим напрямом «Економіка» Наукової ради Міністерства освіти і науки України;
- д.е.н., проф. І. Сторонянська – заступник голови експертної групи ЕГ-02 з оцінювання ефективності діяльності наукових установ за напрямом «Суспільні науки» при Міністерстві освіти і науки України;
- д.е.н., проф. С. Шульц – експерт Національного фонду досліджень України (індивідуальні гранти на проведення досліджень (розробок) для українських вчених (за підтримки Кембриджського університету, Велика Британія);
- д.е.н., с.н.с. Г. Возняк – член моніторингового комітету програми Європейського Союзу Interreg NEXT «Угорщина — Словаччина — Румунія — Україна 2021-2027»; «Польща — Україна 2021-2027»; «Румунія — Україна 2021-2027»;
- д.е.н., с.н.с. І. Тимечко є національним консультантом від Ради Європи в Україні.

Державна установа «Інститут регіональних досліджень імені М.І.Долішнього НАН України» є провідною науковою установою економічного профілю у Західному регіоні України. Директор Інституту, д.е.н., проф. Кравців В.С. є головою секції економіки Західного наукового центру НАН України і МОН України.

Провідні науковці Інституту входять до складу координаційних комісій, громадських та дорадчих рад, робочих та експертно-аналітичних груп при органах регіональної влади та місцевого самоврядування, зокрема:

- д.е.н., проф. В. Кравців – член регіональної комісії з оцінки та проведення попереднього конкурсного відбору інвестиційних програм і проектів регіонального розвитку;

- д.е.н., проф. С. Давимука – голова Експертної ради при Департаменті освіти і науки Львівської обласної державної адміністрації;
- д.е.н., проф. І. Сторонянська – член громадської ради з освіти і науки при голові Львівської обласної державної адміністрації; член керівних комітетів з актуалізації Стратегій розвитку Львівської та Закарпатської областей на період 2021-2027 рр.; член керівного комітету з розроблення проєктів Стратегії розвитку Львівської агломерації на період до 2027 року та Плану заходів з її реалізації на 2024-2025 роки; член керівного комітету з розроблення Плану справедливої трансформації Червоноградського мікрорегіону; експерт з розроблення Стратегії розвитку Ужгородської територіальної громади на період до 2030 року та Плану заходів з її реалізації на 2024-2026 роки;
- д.е.н., с.н.с. Г. Возняк – член конкурсної комісії з відбору лауреатів премії для працівників наукових установ і закладів вищої освіти Львівської області у 2023 році;
- к.е.н., с.н.с. П. Жук – член громадської експертно-аналітичної групи з розвитку паливно-енергетичного комплексу Львівської області при Західному науковому центрі НАН та МОН України;
- д.е.н. В. Борщевський – експерт проєкту «Розробка Стратегії розвитку Львівської агломерації на період до 2027 року та Плану заходів з її реалізації на 2024-2025 роки»;
- к.е.н., доц. А. Дуб – експерт з розроблення Стратегій розвитку Ківерцівської, Шацької, Бузької територіальних громад на період до 2030 року та Плану заходів з їх реалізації на 2024-2027 роки;
- к.е.н., ст.д. Л. Бенюк – експерт з розроблення Стратегій розвитку Новояричівської, Рожищенської, Хирівської територіальних громад на період до 2030 року та Плану заходів з їх реалізації на 2024-2027 роки;
- к.е.н. Х. Патицька – експерт з розроблення Стратегій розвитку Куликівської, Боратинської територіальних громад на період до 2030 року та Плану заходів з їх реалізації на 2024-2027 роки.

У 2023 році співробітники Інституту в якості експертів взяли участь у виконанні ряду проєктів регіонального та місцевого розвитку, які виконувалися за підтримки міжнародних фондів, зокрема, проєктів:

- «Стратегічний аналіз і рекомендації з розширення можливостей органів місцевого самоврядування і громад за допомогою відповідних стратегічних документів», що реалізується через

Проект USAID «ГОВЕРЛА» (д.е.н. І. Сторонянська – керівник робочої групи проекту; к.е.н. Х. Патицька, к.е.н. А. Дуб, к.е.н. Л. Бенювська, д.е.н. В. Борщевський – експерти проекту).

- «Інструменти підтримки інтеграції переселенців у життя Підберізіцької територіальної громади: пілотний проект у Львівській області» (грант Міжнародного фонду Відродження) № 5841, 2022-2023) (д.е.н. О. Мульська).
- «Синергія міжсекторного партнерства для інтеграції релокованого бізнесу у економічний простір громади», що реалізується у співпраці з Громадською спілкою «Агенція місцевого економічного розвитку Яворівщини» в рамках проекту «Фенікс» за фінансової підтримки Фонду Східна Європа (д.е.н. В. Борщевський);
- проект «Економічна підтримка Східної України», який реалізовано у співпраці з Інститутом міжнародних економічних досліджень (м. Львів) (д.е.н. В. Борщевський).

Співробітництво із закладами вищої освіти та установами МОН України

Інститут входить до складу науково-навчального комплексу «Економосвіта», учасниками якого, крім Інституту, є 5 закладів вищої освіти МОН України (Інститут економіки та менеджменту Національного університету «Львівська політехніка», Західноукраїнський національний університет, Львівський торговельно-економічний університет, Луцький національний технічний університет, Волинський національний університет ім. Лесі Українки), а також ГО «Інститут трансграничного співробітництва та європейської інтеграції» та Державна академія прикладних наук в Ярославі (Польща).

Окрім установ ННК «Економосвіта», у звітному році Інститут також активно співпрацював із іншими ЗВО, зокрема з Львівським національним університетом ім. Івана Франка, Прикарпатським національним університетом ім. Василя Стефаника, Львівським інститутом Міжрегіональної академії управління персоналом, Українським Католицьким Університетом.

До результатів співпраці Інституту із закладами вищої освіти у звітному році слід віднести:

- залучення 6 штатних працівників Інституту до навчального процесу та 4х – до головування в Державних екзаменаційних комісіях у ЗВО, а також 9 науковців – освітян до виконання науково-дослідних робіт в Інституті;

- співпраця Інституту з ЗВО у питаннях забезпечення розвитку освітньо-наукових програм (051 Економіка та 072 Фінанси, банківська справа та страхування) підготовки доктора філософії за третім освітньо-науковим рівнем вищої освіти (Львівський торговельно-економічний університет, Львівський національний університет ім. Івана Франка);
- підвищення кваліфікації 5 науково-педагогічних працівників ЗВО в Інституті та 6 працівників Інституту – у вітчизняних закладах вищої освіти;
- спільне проведення 4 науково-практичних конференцій та 3 семінарів для молодих вчених, зокрема: III Міжнародної науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Актуальні проблеми розвитку фінансово-економічної системи: пріоритети та перспективи» (19.10.2023 р.); Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми економіки та підприємництва в умовах викликів і загроз (он-лайн, 20.04.2023 р.) та ін.

У звітному році при Інституті діяла філія кафедри менеджменту організацій Львівського інституту Міжрегіональної академії управління персоналом (згідно угоди від 28.05.2019 р.). У рамках роботи філії кафедри здійснювалося підвищення кваліфікації викладацького складу кафедри з питань організації та проведення наукових досліджень, підготовка спільних публікацій тощо. Організовано та проведено спільну Міжнародну науково-практичну конференцію «Суспільні трансформації і безпека: людина, держава, соціум» (8.06.2023 р.).

VI. КОНФЕРЕНЦІЇ, СЕМІНАРИ, КРУГЛІ СТОЛИ

У 2023 році Інститутом проведені такі конференції, семінари, круглі столи, в яких він виступив як організатор або співорганізатор:

Назва	Співорганізатори	Дата проведення	Місце проведення	Загальна проблематика; Найбільш вагомі результати заходу
1	2	3	4	6
<p>VII Міжнародна наукова конференція «Перспективи розвитку підприємництва з глобальної позиції»</p>	<p>Лодзький університет (Польща), Егейський університет (Туреччина)</p>	<p>17.03.2023</p>	<p>в режимі он-лайн на платформі Teams</p>	<p>В рамках конференції проведено 7 пленарних секцій: підприємницька діяльність в умовах кризи; виклики для підприємницького середовища; умови розвитку підприємництва в глобальних масштабах; роль менеджерів в організації підприємства; управлінські виклики сучасних підприємств; підприємницьке лідерство в сучасних організаціях; нові тенденції у сфері соціального підприємства</p>
<p>Міжнародна наукова конференція «Підприємство і регіон в умовах кризи»»</p>	<p>Інститут економіки та фінансів Жешувського університету, факультет менеджменту Варшавського технологічного університету</p>	<p>17.03.2023</p>	<p>в режимі он-лайн на платформі ZOOM</p>	<p>Тематика конференції:</p> <ul style="list-style-type: none"> - збереження людського потенціалу в умовах мілітарного впливу; - розвиток підприємства та міжрегіональна інтеграція виробничого та науково-технічного секторів в сучасних умовах; - досвід оцінювання продуктивності ресурсів економіки регіонів.
<p>Всеукраїнська науково-практична конференція «Актуальні проблеми економіки та підприємництва в умовах</p>	<p>Центрально-український національний технічний університет, Університет економіки та права «Крок», Прикарпатський</p>	<p>20.04.2023</p>	<p>в режимі он-лайн на платформі ZOOM</p>	<p>Тематика конференції:</p> <ul style="list-style-type: none"> - проблеми, умови та чинники економічної діяльності та безпеки підприємств, регіонів; - соціальна відповідальність бізнесу та держави; - розвиток інвестиційної та інновацій-

1	2	3	4	6
викликів і загроз»	національний університет імені В. Стефаника, Херсонський державний аграрно-економічний університет			ної політики, людського потенціалу; - визначення стратегічних перспектив готельно-ресторанної індустрії України. Опубліковано збірник тез доповідей конференції.
Міжнародна науково-практична конференція «Міжнародний історичний досвід повоєнної реконструкції економіки: уроки для України»	ДУ «Ін-т економіки та прогнозування НАН України», Інститут вищої освіти Національної академії педагогічних наук України, Гуманітарно-економічна академія в Лодзі (Польща), Вища школа підприємництва і адміністрування в Любліні (Польща), ГО "Всеукраїнська Асоціація економістів-міжнародників"	27.04. 2023	м. Київ, ДУ «Ін-т економіки та прогнозування НАН України» (онлайн)	Тематика конференції: - Економіко-теоретичне підґрунтя національної стратегії відбудови; - Успішні зарубіжні практики повоєнної відбудови та модернізації - економіки: можливості імплементації в Україні; - Економічна політика відбудови та стратегічні пріоритети суспільного розвитку; - Відкрита наука як чинник повоєнного відновлення та розбудови України; - Роль громадянського суспільства в реалізації завдань інституційної модернізації. За результатами роботи конференції прийнято Ухвалу. Опубліковано матеріали конференції.
Тренінг «Розвиток емоційного інтелекту в умовах невизначеності»	Львівський торговельно-економічний університет	25.05. 2023 р.	м. Львів, Львівський торговельно-економічний університет	Тренінг (ментор тренінгу к.е.н. У. Іванюк) був присвячений питанням важливості емоційного інтелекту для професійного та особистого розвитку. Під час тренінгу були проведенні інтерактивні кейси для розвитку навичок визнання емоційних станів, розбудови власного емоційного словника та інші.

1	2	3	4	6
<p>Науково-практичний семінар «Соціологічні дослідження: теоретичні основи та практична реалізація»</p>	<p>Львівський торговельно-економічний університет – студентські наукові гуртки “Сучасний простір економічних досліджень” та “Обліково-аналітичне та контрольне забезпечення управління суб’єктами бізнесу”</p>	<p>29.05. 2023 р.</p>	<p>м. Львів, Львівський торговельно-економічний університет</p>	<p>Учасники ознайомилися з видами та основними складовими програми соціологічного дослідження, методами формування вибіркової сукупності, особливостями випадкового відбору та його застосування під час опитувань громадської думки.</p>
<p>Міжнародна науково-практична конференція «Суспільні трансформації і безпека: людина, держава, соціум»</p>	<p>Львівський інститут Міжрегіональної академії управління персоналом</p>	<p>8.06. 2023 р.</p>	<p>м. Львів, Львівський інститут Міжрегіональної академії управління персоналом</p>	<p>Тематика конференції:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Суспільні трансформації і проблеми соціалізації особистості. - Психологічні особливості Управління освітніми процесами в суспільстві знань. - Історичний та політичний контексти суспільних трансформацій - Цифрова економіка. - Безпека бізнесу та ризик-менеджмент в умовах суспільних викликів і трансформацій. - Управління фінансовими системами на мікро-, мезо- і макро-рівнях - Міграція в Україні і світі: соціокультурні та економічні наслідки. - Соціальна економіка, аналітика та управління людськими ресурсами в умовах суспільних викликів і трансформацій.

1	2	3	4	6
Міжнародний круглий стіл «Розбудова мережі мультимодальних терміналів в Україні та сусідніх країнах ЄС»	Університет – Вища школа бізнесу (Варшава, Польща); Інститут географії Словацької академії наук (Братіслава, Словаччина); Університет Дебрецена (Угорщина); Університет Орадя (Румунія)	22.06. 2023 р.	в режимі он-лайн на платформі ZOOM	Мультимодальні перевезення в Україні та сусідніх країнах ЄС, розвиток перевантажувальної інфраструктури, зокрема у прикордонних регіонах, а також сучасний стан та перспективи удосконалення організаційного та інституційного середовища розвитку мультимодальних терміналів. За результатами міжнародного круглого столу підготовлено наукове видання.
XII Міжнародна наукова конференція «Сталий розвиток в управлінні та фінансах: наука-бізнес-самоврядування»	Факультет менеджменту Ченстоховської політехніки (Польща); Інститут фінансів та обліку Університету WSB Merito в Познані (Польща)	27.09. 2023	в режимі он-лайн на платформі Teams	Тематика конференції: - Управління і знання для сталого розвитку. - Сталий розвиток регіонів - Інновації для сталого розвитку. Матеріали доповідей у формі статей опубліковані у виданнях установ-партнерів
Міжнародна конференція «Перспективи нарощення інфраструктурної спроможності вантажних коридорів вздовж кордону Україна-ЄС»	Університет – Вища школа бізнесу (Варшава, Польща); Інститут географії Словацької академії наук (Братіслава, Словаччина); Університет Дебрецена (Угорщина); Університет Орадя (Румунія)	13-14. 11. 2023	м. Домброва Гурнича, Польща	Обговорено питання: вантажних коридорів вздовж кордону Україна-ЄС. Зокрема, розвиток логістичних маршрутів для перевезення вантажів і впровадження зелених технологій та інновацій у вантажних перевезеннях та мультимодальних терміналах. За результатами проведення конференції буде підготовлено аналітичну доповідь центральним та регіональним органам влади України, Польщі, Словаччини, Угорщини та Румунії.

1	2	3	4	6
Круглий стіл «Регіони та громади в умовах нестабільності: стан, виклики, орієнтири забезпечення стійкості»		17.11. 2023	в режимі он-лайн на платформі ZOOM	Обговорено: - проблеми та виклики поступу регіонів та громад України в умовах нестабільності; - конкретні практики антикризового управління на місцевому рівні; - пропозиції щодо забезпечення стійкості територій.
Міжнародна науково-практична конференція здобувачів вищої освіти і молодих вчених «Актуальні проблеми розвитку фінансово-економічної системи: пріоритети та перспективи»	Львівський торговельно-економічний університет; Львівський національний університет ім. І.Франка та ін.	19.11. 2023 р.	м. Львів, Львівський торговельно-економічний університет в гібридному форматі	Тематика конференції: - Економіка України в умовах воєнного стану: пріоритети відновлення та подальшої модернізації. - Грошово-кредитна та валютна політика України: проблеми і перспективи удосконалення. - Бюджетно-податкова політика та реформування фінансової системи. - Перспективи розвитку банківської системи України. - Напрямами та інструменти забезпечення інвестиційної привабливості регіонів України. - Мікрорівневі аспекти модернізації фінансово-економічного стану. - Осучаснення інструментів обліку, аналізу та аудиту

VII. ВИДАВНИЧА ДІЯЛЬНІСТЬ

Монографії:

1. **Фінансові детермінанти економічного зростання регіонів і громад України в умовах нестабільності: погляд крізь призму поведінкової економіки:** монографія / за ред. Возняк Г.В. Львів: ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України, 2023. 557 с. (Ум.-друк. арк. – 32,9 д.а.). ISBN 978-617-14-0157-0 (електронне видання). URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20230002.pdf>.
2. **Жук П. В. Територіальний розвиток, природне довкілля, економіка: наукові розвідки:** монографія / ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України». Львів: Видавництво ННБК «АТБ», 2023. 257 с. (Ум.-друк. арк. – 22,2 д.а.). Тираж 100 прим. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»). ISBN 978-966-02-4252-4 (серія). ISBN 978-617-14-0076-4. URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20230001.pdf>.
3. **Наукові засади структурної трансформації промислового сектора економіки: міжнародний, національний та регіональний вимір:** монографія / наук. редактор д.е.н., проф. С.О. Ішук; ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України». Львів, 2023. 191 с. (Ум.-друк. арк. – 37,46 д.а.). (Серія “Регіони: моніторинг, прогнози, моделі”). ISBN 978-966-02-4250 (серія). ISBN 978-617-14-0172-3 (електронне видання). URL: <http://www.ird.gov.ua/irdp/p20230003.pdf>.

Наукові та науково-аналітичні видання, наукові доповіді, методичні рекомендації, брошури:

1. **Соціальна вразливість населення Карпатського регіону України: стан, виклики, сценарії послаблення:** електронне науково-аналітичне видання / за ред. д.е.н., проф. Т.Г. Васильціва; ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України». Львів. 2023. 109 с. (Ум. друк. арк. – 7,5 д.а.). ISBN 978-617-14-0151-8 (електронне видання). URL: <http://www.ird.gov.ua/irdp/p20230035.pdf>
2. **Біль М. М. Проблеми та пріоритети проактивної політики розвитку соціальної інфраструктури України: фокус Карпатського регіону:** науково-аналітична доповідь / за ред. д.е.н., проф. Т. Г. Васильціва. ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України»; Львів, 2023. 72 с. (Ум. друк.

- арк. – 5,1 д.а.). ISBN 978-617-14-0084-9 (електронне видання). URL: <https://ird.gov.ua/irdp/p20230034.pdf>.
3. **Assessment of the throughput capacity of checkpoints for freight transportation on the Ukraine-EU land border and prospects for its development:** analytical report (electronic edition). / edited by Khrystyna Prytula; SI “Institute of Regional Research named after M.I. Dolishniy of the NAS of Ukraine”. Lviv, 2023. 133 p. (Ум. друк. арк. – 12,9 д.а.). (Series “Cross-border cooperation”). ISBN 978-966-02-4251-7 (series). ISBN 978-617-14-0083-2 (electronic edition). URL: <http://www.ird.gov.ua/ird01/p1062>.
 4. **Мельник М. І., Лещух І. В. Розвиток інфраструктури мультимодальних перевезень в Україні у контексті зміни транспортно-логістичних маршрутів в умовах війни:** наукова доповідь / ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України». Львів, 2023. 51 с. (Ум. друк. арк. – 6,1 д.а.). (Серія «Проблеми регіонального розвитку»). ISBN 978-966-02-4252-4 (серія). ISBN 978-617-14-0079-5 (електронне видання). URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20230032a.pdf>.
 5. **Розвиток логістично-транспортної інфраструктури прикордонних областей Західного регіону України. Порівняльна системна оцінка:** науково-аналітична доповідь / наук. ред. Х. М. Притула; ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України». Львів, 2023. 87 с. (Ум. друк. арк. – 5,6 д.а.). URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20230031.pdf>.
 6. **Конкурентоспроможність туристично-рекреаційної сфери Карпатського регіону України:** наукове видання/ наук. ред. В. С. Кравців; ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України». Львів, 2023. 110 с. (Ум. друк. арк. – 6,6 д.а.).

Інститут видає *щоквартальний науково-практичний журнал «Регіональна економіка»*, який внесений до переліку наукових фахових видань України в галузі економічних наук. Журнал з 2012 року включений до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus.

У 2023 р. вийшло чотири номери журналу загальним обсягом 47,11 д.а.

Інститутом видається *збірник наукових праць «Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України»* Збірник наукових праць внесений до переліку наукових фахових видань України в галузі економічних наук, наказ Міністерства освіти і науки України від

11.07.2016 р. №820. З 2014 року збірник включений до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus.

Протягом 2023 року надруковано 4 випуски збірника загальним обсягом 31,02 д.а.

У 2023 р. науковцями Інституту опубліковано 201 статтю, у т.ч.:

- 32 статті у періодичних виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз Skopus та Web of Science (14 – у вітчизняних, 18 – у закордонних);

- 169 статей у фахових періодичних виданнях, що входять до інших міжнародних наукометричних баз (153 – у вітчизняних, 16 – у закордонних виданнях);

а також 173 тези у матеріалах конференцій (у т.ч. 6 – закордонних).

Загальний обсяг опублікованої наукової продукції Інституту за звітний рік становить 391,48. д.а., з них співробітникам Інституту належить 324,92 д.а.

VIII. МІЖНАРОДНЕ НАУКОВЕ ТА НАУКОВО-ТЕХНІЧНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

Протягом 2023 р. міжнародне наукове співробітництво Інституту здійснювалося як на основі прямих двосторонніх зв'язків, так і в рамках діючих угод про наукову співпрацю з такими закордонними установами:

- Інститутом розвитку села та землеробства Польської академії наук (м. Варшава);
- Інститутом географії та просторового за господарювання Польської академії наук (м. Варшава);
- Державною академією прикладних наук (м. Ярослав, Польща);
- Лодзьким університетом (Польща);
- Вищою економічною школою в Білостоку (Польща);
- Жешувським університетом (Польща);
- Інститутом єврорегіональних досліджень Університету Орадя (м. Орадя, Румунія);
- Національним інститутом економічних досліджень (м. Кишинів, Молдова);
- Факультетом готелярства та туризму Університету в Крагуєвцях (Сербія);
- Університетом WSB Merito в Познані (Польща);
- Факультетом управління Ченстоховської політехніки (Польща);
- Лодзьким технічним університетом (Польща).
- Академією державного управління (м. Кишинів, Молдова).

У 2023 році укладено 3 нові угоди про співпрацю: із Інститутом міських та регіональних досліджень Австрійської академії наук (м. Відень), Інститутом географії Словацької академії наук (м. Братіслава) та Університетом у Домброві Гурничій (Польща).

Основними формами міжнародної співпраці Інституту є: підготовка та реалізація спільних проєктів, здійснення наукових досліджень визначеної тематики; організація спільних наукових конференцій, круглих столів та семінарів; підготовка спільних публікацій, публікація статей у виданнях установ-партнерів; здійснення академічного обміну тощо. У зв'язку із військовою агресією російської федерації можливості міжнародного співробітництва Інституту у звітному році були суттєво обмежені.

Інститут був безпосереднім співорганізатором 7 міжнародних конференцій, круглих столів та семінарів (які проводилися в гібридному режимі або онлайн).

Основними тематичними напрямками міжнародного наукового співробітництва Інституту у звітному році були:

- Проблеми суспільно-економічного розвитку прикордонних територій та транскордонного співробітництва;
- Розвиток економіки, управління та фінансів в умовах нестабільності та російської агресії.
- Соціально-економічні дослідження сільських територій.

З проблематики *суспільно-економічного розвитку прикордонних територій та транскордонного співробітництва*. Інститут співпрацював із науковими установами сусідніх країн – членів ЄС та Молдови (зокрема: Румунії (Інститутом єврорегіональних студій Університету Орадя), Молдови (Національним інститутом економічних досліджень Академії наук Молдови, Академією державного управління), Польщі (Державною академією прикладних наук у Ярославі, Центром передового досвіду при Варшавській школі економіки, Університетом у Домброві Гурничій, Жешувським університетом), Угорщини (Університет Дебрецена), Словаччини (Інститутом географії Словацької академії наук) у формі здійснення спільних наукових досліджень, проведення спільних наукових заходів, публікацій у виданнях установ-партнерів, стажування тощо.

Так, 22.06.2023 р. в онлайн-форматі Інститутом проведено круглий стіл «Розбудова мережі мультимодальних терміналів в Україні та сусідніх країнах ЄС»/Round table "Multimodal terminals on the territory of Ukraine and neighboring EU countries", до участі у якому долучилися науковці Польщі, Угорщини, Словаччини та Румунії. Учасники заходу обговорили питання мультимодальних перевезень в Україні та сусідніх країнах ЄС, розвиток перевантажувальної інфраструктури, зокрема у прикордонних регіонах, а також сучасний стан та перспективи удосконалення організаційного та інституційного середовища розвитку мультимодальних терміналів в Україні.

13-14.11.2023 р. в м. Домброва Гурніча (Польща) спільно із іноземними партнерами Інститутом організовано та проведено Міжнародну конференцію «Перспективи нарощення інфраструктурної спроможності вантажних коридорів вздовж кордону Україна-ЄС»/International conference «Prospects of building the infrastructure capacity on the freight corridors in the EU-Ukraine border area».

В конференції взяли участь понад 80 фахівців – представників академічного середовища та експертів-практиків у сфері вантажних перевезень з 13 країн. Особлива увага приділялася розвитку логістичних маршрутів для перевезення вантажів, підвищенню пропускної спроможності прикордонної інфраструктури, розвитку мультимодальних перевезень в Україні та сусідніх країнах ЄС, а також впровадженню зелених технологій та інновацій у вантажних перевезеннях та мультимодальних терміналах.

17.03.2023 р., спільно з Інститутом економіки та фінансів Жешувського університету та факультетом менеджменту Варшавського технологічного університету проведено Міжнародну наукову конференцію «Підприємство і регіон в умовах кризи»/ «Enterprise and region in the crisis» (в режимі он-лайн на платформі ZOOM). Тематика виступів доповідачів була присвячена актуальним проблемам: збереження людського потенціалу в умовах мілітарного впливу; розвитку підприємництва та міжрегіональної інтеграції виробничого та науково-технічного секторів в сучасних умовах, досвіду оцінювання продуктивності ресурсів економіки регіонів тощо У конференції взяли участь науковці з 14 країн (Польщі, України, Литви, Словаччини, Чехії, Румунії, Швейцарії, Італії, США, Мексики, Пакистану та ін.).

З цієї проблематики науковці Інституту також взяли участь у Міжнародній науковій конференції "Territorial and Inter-Organizational Cooperation 2023"/«Територіальне та міжорганізаційне співробітництво 2023» (Бренна (Польща), 20-22.09.2023); Міжнародній конференції "20 years of European studies and international relations in Oradea (2003-2023)" / «20 років європейських студій та міжнародних відносин у Ораді (2003-2023)» (Орядя (Румунія), 11-13.10.2023 р.) та ін.

За результатами спільних досліджень спільно з іноземними науковцями опубліковано аналітичну доповідь англійською мовою («Assessment of the throughput capacity of checkpoints for freight transportation on the Ukraine-EU land border and prospects for its development/edited by Khrystyna Prytula / SI "Institute of Regional Research named after M.I. Dolishniy of the NAS of Ukraine"». – Lviv, 2023. – 133 p.).

У 2023 р. розвивалася також співпраця з польськими установами з проблематики розвитку економіки, управління та фінансів в умовах нестабільності та російської агресії.

Так, 17.03.2023 р. спільно із Лодзьким університетом (Польща), Егейським університетом (Туреччина) та Львівським національним

університетом ім. І. Франка в режимі он-лайн проведено VII Міжнародну наукову конференцію «Перспективи розвитку підприємництва з глобальної позиції (Prospects for the Development of Entrepreneurship from a Global Perspective)». У рамках конференції відбулось засідання семи пленарних секцій, які охопили широке коло питань розвитку підприємництва, виходячи з глобальних перспектив, зокрема: підприємницька діяльність в умовах кризи та невизначеності; виклики для підприємницького середовища; умови розвитку підприємництва в глобальних масштабах; роль менеджерів в організації підприємництва; управлінські виклики сучасних підприємств; підприємницьке лідерство в сучасних організаціях; нові тенденції у сфері соціального підприємництва.

27.09.2023 р. проведено XII циклічну Міжнародну наукову конференцію «Сталий розвиток в управлінні та фінансах: наука-бізнес-самоврядування»/«Sustainable development in management and finance: science-business-self-governance» (в режимі он-лайн на платформі ZOOM), організованої спільно з факультетом менеджменту Ченстоховської політехніки, Інститутом фінансів та обліку Університету WSB Merito в Познані. У рамках конференції було проведено три секційних засідання: 1) Управління і знання для сталого розвитку; 2) Сталий розвиток регіонів; 3) Інновації для сталого розвитку. Участь у роботі конференції взяли близько 50 науковців з України, Польщі, Болгарії, Грузії, Казахстану, ПАР, Бахреїну.

Д.е.н. С. Ішук і к.е.н. Л. Созанський є експертами проекту «Соціально-економічна ситуація в Польщі і Україні в умовах глобальних викликів: проблеми і способи їх вирішення», що реалізується на базі Університету WSB Merito (Познань, Польща).

Налагоджено зв'язки зі Зальцбурзьким університетом прикладних наук (Австрія). Зокрема на базі університету к.е.н. С. Ткач проводилося дослідження «The Scientist-in-Residence program of the city of Salzburg»(Програма "Науковець у резиденції міста Зальцбург») за грантової підтримки від Департаменту культури, освіти та знань міської ради м. Зальцбург. На кафедрі бізнесу та туризму Зальцбурзького університету к.е.н. С. Ткач провела науковий семінар «Посткризове відновлення сфери туризму: досвід Австрії та України».

Д.е.н. І. Сторонянська у складі групи українських фахівців взяла участь у щорічній зустрічі «Ініціативи для вугільних регіонів із перехідною економікою на Західних Балканах та в Україні» (м. Брюсель (Бельгія), 27-28.11.2023 р.) та у зустрічі з представниками Департаменту структурних змін Міністерства економіки,

промисловості, захисту клімату та енергетики федеральної землі Північний Рейн – Вестфалія (м. Дюссельдорф (Німеччина), 30.11.2023 р.).

Науковці Інституту в режимі онлайн взяли участь низці закордонних конференцій, зокрема у: Щорічній конференції Асоціації регіональних досліджень «Transforming regions: Policies and Planning for People and Places»/ «Трансформація регіонів: політика та планування для людей і місць» (м. Любляна (Словенія), 14-17.06.2023); Міжнародному науковому симпозиумі «Forced migration in the twenty-first century: challenges, values, reflections»/ «Вимушена міграція у XXI столітті: виклики, цінності, рефлексії» (м. Аугсбург (Німеччина), 1-2.12.2023); V Міжнародній конференції «Wartość w Biznesie»/ «Цінність у бізнесі» (м. Люблін (Польща), 19-20.09.2023); I Міжнародній науковій конференції «Zmiany klimatyczne w środowisku wielu kryzysów»/ «Кліматичні зміни в середовищі багатьох криз» (м. Хожув (Польща), 21-23.11.2023).

За тематикою *соціально-економічні дослідження сільських територій* науковці Інституту співпрацювали із Інститутом розвитку села та землеробства Польської академії наук (Варшава) у рамках угоди про співпрацю.

Загалом за звітний період науковці Інституту взяли участь у 38 міжнародних конференціях, круглих столах, в тому числі 11 – закордонних (переважно, в режимі онлайн). За 2023 рік науковцями Інституту опубліковано за кордоном: 7 розділи/параграфи в колективних монографіях, 32 статті (у т.ч. 18 – у зарубіжних періодичних виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз Web of Science та/або Scopus) та 6 тез загальним обсягом 31,753 д.а.

Д.е.н., проф. Стадницький Ю.І. здійснив викладання навчальних курсів в Українському вільному університеті у Мюнхені (Німеччина)/ Ukrainische Freie Universität та Технологічному університеті в Кельцах/ University of Technology (Республіка Польща).

У 2023 році Інститут здійснював виконання міжнародного проекту «Increasing the capacity of freight transportation infrastructure on EU-Ukraine borders» («Розвиток інфраструктури вантажних перевезень вздовж кордону ЄС з Україною») за підтримки Вишеградського фонду (Visegrad+ Grants). Проект реалізується спільно із Університетом – Вища школа бізнесу (WSB University, Poland), Інститутом географії Словацької академії наук (Institute of Geography of the Slovak Academy of Sciences, Slovakia), Університетом Дебрецена (University of Debrecen,

Hungary), та Університетом Орадя (University of Oradea, Romania). В рамках виконання проєкту у 2023 році у співпраці з партнерами проведено міжнародний круглий стіл «Розбудова мережі мультимодальних терміналів в Україні та сусідніх країнах ЄС», міжнародну конференцію «Перспективи нарощення інфраструктурної спроможності вантажних коридорів вздовж кордону Україна-ЄС» та 2 робочі зустрічі. За результатами досліджень підготовлено та опубліковано 2 наукові доповіді.

У 2023 році спільно із Інститутом розвитку села та землеробства Польської академії наук також виконувався науковий проєкт «Українсько-польські міграційні процеси: вплив на розвиток сільських територій» (протокол до Договору про наукову співпрацю між Польською АН та НАН України від 11.08.2021 за результатами спільного конкурсу Національної академії наук України та Польської академії наук, на період 2022-2024 рр.). В рамках проєкту у звітному році забезпечувалася підтримка академічних обмінів для проведення спільних досліджень та участі в наукових заходах установ-партнерів, зокрема участі науковців Інституту в Міжнародному семінарі «XXVII Варшати економістів-аграрників»/«XXVII Workshop of agricultural economists».

Активну участь розвитку міжнародного співробітництва установи беруть молоді вчені. Рала молодих вчених Інституту долучилася до підготовки та проведення 2 міжнародних наукових конференцій молодих вчених. Молоді вчені Інституту взяли участь в роботі 20 міжнародних конференцій, у т.ч. 4 закордонних. 3 молодих вчених установи пройшли стажування в установах Польщі та Естонії.

Загалом, 6 науковців Інституту пройшли стажування у польських ЗВО, 8 – взяли участь у навчальних курсах – тренінгах Естонської бізнес-школи «Leading Organizational Change in Turbulent Times» («Провідні організаційні зміни в буремні часи»). 3 польських науковців із Університету WSB Merito (Познань) пройшли стажування в Інституті (онлайн).

11 дослідників установи є членами чи експертами міжнародних наукових об'єднань, експертних комісій, редколегій наукових видань зокрема:

- директор Інституту, д.е.н., проф. В. Кравців є дійсним членом Європейської Академії природничих наук (м. Ганновер);

- д.е.н., проф. І. Сторонянська, к.е.н. Левицька О.О. – Асоціації регіонального розвитку (Regional Studies Association – RSA, Великобританія);
- д.е.н. Х. Пригула, к.е.н. Я. Калат – редколегії журналу «Eurolimes» (Румунія, Інститут єврорегіональних студій (Орядеа);
- д.е.н., проф. А. Мокій. – редколегії журналу «Barometr Regionalny. Analizy i Prognozy» (Республіка Польща, Вища школа управління та адміністрації (Замосць));
- д.е.н., проф. М.Мельник – журналу «Space-Society-Economy» (Республіка Польща);
- д.е.н., проф. С. Ішук – редколегії журналу «Digital Business Review» (Польща);
- к.е.н. Л. Созанський – редколегії журналу «Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu» (Республіка Польща);
- д.е.н. Н. Попадинець – редколегії журналу «Economic and Regional Studies» (Республіка Польща);
- к.ф.-м.н. В. Демченко – редакційної ради журналу «Biuletyn Uniejowski»/«Унейовський бюлетень» (Лодзь, Республіка Польща).

Окрім того, д.е.н. І. Тимечко є національним консультантом у сфері демократичного врядування в Україні Ради Європи, к.е.н. О. Левицька – входить до складу міжнародної бази рецензентів *ReviewerCredits*, д.е.н. Г. Возняк – член моніторингового комітету програми Європейського Союзу Interreg NEXT «Угорщина — Словаччина — Румунія — Україна 2021-2027»; «Польща — Україна 2021-2027»; «Румунія — Україна 2021-2027».

ІХ. КАДРИ

На кінець 2023 року в Інституті працювало 111 працівників (з них сумісників – 19).

Серед 75 наукових працівників (сумісників – 14) докторів наук – 24 (сумісників – 8), кандидатів наук – 42 (сумісників – 6).

Середній вік (без сумісників) докторів наук – 54 роки, кандидатів наук – 48 роки, наукових працівників – 46 років.

Відомості про роботу аспірантури та докторантури

В Інституті здійснюється підготовка наукових і науково-педагогічних кадрів через аспірантуру відповідно до отриманих ліцензій на провадження освітньої діяльності у сфері вищої освіти на третьому (науково-освітньому) рівні вищої освіти: із спеціальності 051 – Економіка, галузь знань 05 – Соціальні та поведінкові науки та із спеціальності 072 – Фінанси, банківська справа та страхування, галузь знань 07 – Управління та адміністрування, а також через докторантуру.

У 2023 р. на навчання в аспірантуру Інституту прийнято за державним замовленням із відривом від виробництва 2 аспіранти (за спеціальністю 051 – Економіка, галузь знань 05 – Соціальні та поведінкові науки), а також 28 аспірантів за кошти фізичних осіб (з них 5 осіб за спеціальністю 072 – Фінанси, банківська справа та страхування, галузь знань 07 – Управління та адміністрування).

У 2023 р. в докторантуру Інституту прийнято 4 докторанти: 1 – за державним замовленням та 3 – за контрактом).

Загалом, станом на 31.12.2023 р. в аспірантурі Інституту навчається 61 аспірант, у тому числі: 15 – з відривом від виробництва (за державним замовленням) та 46 – за контрактом.

У докторантурі Інституту перебувають 7 осіб: 2 докторанти – за державним замовленням та 5 докторантів – за контрактом.

Робота з науковою молоддю

На кінець 2023 р. в Інституті працювало 20 молодих учених, у т.ч. 10 аспірантів.

В Інституті функціонує Рада молодих вчених (голова Ради – д.е.н. Мульська О.П.), яка здійснює роботу із залучення наукової молоді до участі у наукових конференціях, круглих столах, науково-практичних семінарах та тренінгах для молодих вчених, інформує та популяризує різні форми (державні, академічні, міжнародні) підтримки молодих вчених, а також забезпечує співробітництво з радами молодих вчених вищих навчальних закладів і академічних установ.

Протягом 2023 року за участю Ради молодих вчених Інституту в Інституті проведено низку заходів із залученням наукової молоді, зокрема:

- 1 міжнародну наукову конференцію молодих вчених в рамках ННК «Економосвіта».
- 3 науково-практичні семінари для молодих вчених установи.
- подання на конкурси на здобуття грантів та премій для молодих вчених.

У звітному році молоді науковці Інституту к.е.н. І. Бараняк, аспірант А. Янович виконували НДР молодих вчених НАН України «Вимушена міграція населення України: закономірності та наслідки для розвитку людського потенціалу України»;

У 2023 році стипендію Президента України отримували д.е.н., с.д. Мульська О.П. та к.е.н. Нестор О.

Стипендію НАН України отримували: к.е.н. Бараняк І.Є. (листопад 2021 р. – жовтень 2023 р.), к.е.н. Башинська Ю.І. (з листопада 2023 р.).

Підготовка спеціалістів спільно із закладами вищої освіти

У галузі підготовки наукових кадрів діяли 1 багатосторонній договір (щодо створення науково-навчального комплексу «Економосвіта, 2003 р.) та низка двосторонніх договорів з вищими навчальними закладами та науковими установами. Зокрема, впродовж травня 2023 р. проведено науково-практичні семінари для аспірантів, докторантів і молодих вчених за участю лекторів з установ-партнерів ННК «Економосвіта».

3 питань навчально-методичного, матеріально-технічного та інформаційного забезпечення підготовки докторів філософії за третім (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти діють договори про співпрацю із Київським університетом права Національної академії наук України, Львівським торговельно-економічним університетом, Українським католицьким університетом, Львівським національним університетом природокористування, Мукачівським державним університетом, а також угоди про співпрацю у сфері підготовки докторів філософії щодо проходження педагогічної практики та стажування аспірантів та викладачів із: Львівським торговельно-економічним університетом, Львівським національним університетом ім. І. Франка, Західноукраїнським національним університетом, Чернівецьким національним університетом ім. Ю. Федьковича.

Також діють угоди про співпрацю із: Івано-Франківським національним технічним університетом нафти і газу; Волинським

національним університетом імені Лесі Українки; Луцьким національним технічним університетом; Мукачівським державним університетом; Університетом державної фіскальної служби України.

Відзнаки вчених Інституту у 2023 році:

- колектив молодих вчених Інституту (д.е.н., с.д. О. Мульска, к.е.н. Х. Патицька, к.е.н. І. Лещух, д.е.н., с.д. Н. Попадинець) став одним із переможців конкурсу на здобуття Премії Верховної Ради України найталановитішим ученим в галузі фундаментальних і прикладних досліджень та науково-технічних розробок за цикл наукових праць «Закономірності та механізми економічного зростання регіонів і громад на засадах людиноцентричного та смарторієнтованого підходів».
- к.е.н. П. Жук нагороджений Грамотою Верховної Ради України за вагомий особистий внесок у соціально-економічний та освітній розвиток регіону, активну громадську діяльність.
- д.е.н., ст. досл. О. Мульска стала одним із переможців започаткованого НАН України у 2023 р. щорічного конкурсу «Найкращий молодий вчений Академії».
- к.е.н. І. Лещух нагороджена Грамотою НАН України за цикл праць «Потенціал сфери фінансових послуг регіонів України: ефективність використання та механізми детінізації в умовах глобальної нестабільності».
- д.е.н. Т. Васильців та к.е.н. О. Левицька стали лауреатами обласної премії для працівників наукових установ та закладів вищої освіти Львівської області у 2023 році.

ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

У 2023 році Інститут здійснював наукові дослідження, спрямовані на:

дослідження особливостей та закономірностей трансформації сучасної моделі просторового розвитку в умовах сучасних викликів; розробку науково-методичних засад оцінювання продуктивної спроможності економіки регіонів; розробку наукових підходів до реалізації політики посилення резильєнтності регіонів України в умовах воєнного стану; дослідження впливу нестабільності на фінансове забезпечення розвитку територій; обґрунтування векторів структурної трансформації промисловості та розвитку вітчизняного експортного потенціалу в сучасних умовах; оцінювання конкурентоспроможності туристично-рекреаційної сфери регіонів України; розробку наукових засад формування проактивної політики зниження соціальної вразливості населення в умовах війни та на етапі повоєнної відбудови країни; дослідження міграційних втрат молоді та їх наслідків для економічної безпеки; обґрунтування заходів щодо забезпечення реалізації транзитного потенціалу прикордонних областей Західного регіону України тощо .

Тематика досліджень Інституту та робочі плани з виконання НДР актуалізовані до умов сьогодення, пов'язаних із широкомасштабною агресією з боку російської федерації.

Виконувалось 11 НДР програмно-цільової та конкурсної, відомчої тематик НАН України. Виконувалися також 2 НДР державної тематики (гранти Національного Фонду досліджень України) та 1 міжнародний проект за грантом Вишеградського фонду. Внаслідок введення воєнного стану та суттєвого скорочення фінансових можливостей потенційних замовників у звітному році виконано лише 1 НДР госпдоговірної тематики

Результати фундаментальних та прикладних досліджень висвітлені у монографіях, наукових виданнях, статтях, доповідях, науково-методичних та експертно-аналітичних матеріалах, апробовані на комунікативних заходах міжнародного й вітчизняного рівнів.

В процесі виконання наукових робіт та впровадження їх результатів Інститут координував свою діяльність із Відділенням економіки НАН України та співпрацював із органами центральної, регіональної та місцевої влади, підприємницькими структурами та неурядовими організаціями.

У сфері видавничої діяльності забезпечено публікацію монографій, наукових та науково-аналітичних видань, підготовлених

науковцями установи. Підтримується регулярний випуск періодичних фахових наукових видань Інституту. Продовжилася практика публікацій науковців Інституту у виданнях, що входять до наукометричних баз Scopus та Web of Science.

У сфері міжнародного наукового співробітництва основна увага була приділена підготовці та реалізації спільних проєктів, організації спільних наукових конференцій (в онлайн-форматі), публікації результатів досліджень співробітників Інституту за кордоном.

Інститут здійснював підготовку кадрів вищої наукової кваліфікації через докторантуру та аспірантуру, активно співпрацював з закладами вищої освіти Міністерства освіти і науки України, зокрема в рамках рамках науково-навчального комплексу «Економосвіта».

Кадрова політика в Інституті у звітному році була спрямована на збереження кадрового потенціалу установи в умовах війни. Зберігається тенденція щодо зменшення кількості молодих науковців віком до 35 років.

Надзвичайно актуальним залишається питання фінансового забезпечення діяльності Інституту у зв'язку із суттєвим обмеженням в умовах воєнного стану обсягів бюджетного фінансування. До цього додаються проблеми скорочення в умовах воєнного стану фінансових можливостей потенційних замовників НДР госпдоговірної тематики.

В контексті завдань, які ставляться перед економічною наукою в сучасних умовах, особлива увага у діяльності Інституту у 2024 році буде звернута на:

- здійснення на високому науковому рівні досліджень, які відповідають головним напрямам наукової діяльності Інституту, з врахуванням воєнних та поствоєнних викликів для українського суспільства, а також перспектив України щодо членства в ЄС;
- проведення роботи щодо залучення коштів за рахунок виконання НДР конкурсної та госпдоговірної тематики, а також проєктів за рахунок грантових коштів з національних і зарубіжних джерел;
- активізацію участі науковців Інституту у підготовці стратегічних та програмних документів, аналітичних доповідей на національному рівні;
- продовження практики широкого представлення результатів досліджень у найбільш рейтингових періодичних зарубіжних та вітчизняних наукових виданнях;
- активізацію зусиль у питаннях спільної підготовки та реалізації проєктів в рамках наукових програм ЄС.

ДОДАТКИ

СТРУКТУРА

ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долішнього НАН України»
(на 1.01.2024 р.)

	Рік утворення	Керівник, прізвище, науковий ступінь, звання	Напрямок досліджень
1	2	3	4
ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долішнього НАН України»	1964 1994	КРАВЦІВ Василь Степанович, д.е.н., професор	Наукові засади розвитку регіональної політики та територіальних суспільних систем; еколого-економічні проблеми та перспективи раціонального використання природно-ресурсного потенціалу регіонів України, сталого розвитку гірських територій; фінансові ресурси регіону та проблеми його інноваційно-інвестиційного забезпечення; перспективи розвитку транскордонного співробітництва та підвищення конкурентоспроможності прикордонних територій; соціально-демографічний потенціал регіонів та міграційні процеси; прогнозування розвитку сільських територій; розвиток виробничої сфери та інвестиційна діяльність в регіонах; формування та реалізація регіональної структурної політики.
І. Відділ регіональної екологічної політики та природо- користування	1980	КРАВЦІВ Василь Степанович, д.е.н., професор	Проблеми екологічної безпеки гірських і транскордонних регіонів та шляхи їх вирішення; теоретико-методологічні засади формування та механізми реалізації регіональної екологічної політики, наукове забезпечення розробки регіональних екологічних програм; обґрунтування стратегії використання природно-ресурсного потенціалу регіону; наукові основи та механізми сталого розвитку гірських територій, екологічні інновації.

2. Відділ регіональної економічної політики	2009	ШУЛЬЦ Світлана Леонідівна, д.е.н., професор	Теоретичні та прикладні аспекти формування та реалізації державної регіональної економічної політики в умовах формування моделі сталого, розумного та інклюзивного зростання; розробка інструментарію організаційно-ресурсного забезпечення регулювання регіонального розвитку; аналіз і оцінка економічного потенціалу регіонів та визначення напрямів активізації інноваційної діяльності в регіонах; розробка стратегій соціально-економічного розвитку регіонів та програмно-проектних документів з проблем регіонального розвитку.
3. Відділ просторового розвитку	2005	МЕЛЬНИК Мар'яна Іванівна д.е.н., професор	Теоретичні та методологічні засади просторового розвитку та організації економіки територіально-суспільних систем (ТСС) різних ієрархічних рівнів (громад, міст, районів, регіонів); дослідження інституційних, просторових, економічних, інноваційно-технологічних та структурно-функціональних трансформацій і дисбалансів територіального розвитку; розробка методичних підходів до оцінювання соціально-економічного потенціалу та ефективності розвитку різних ТСС; дослідження сучасних тенденцій розвитку урбаністичних процесів; обґрунтування перспективних напрямів, механізмів та інструментів просторового розвитку, в т.ч. його інституційного проектування; розробка стратегічних і програмних документів соціально-економічного розвитку різних ТСС.
– Сектор транскордонного співробітництва	1975	ПРИТУЛА Христина Мирославівна д.е.н., с.н.с.	Теоретико-методологічні засади розвитку транскордонних регіонів та транскордонних ринків в умовах глобалізації світових економічних процесів; прогностно-аналітичне обґрунтування стратегій підвищення конкурентоспроможності прикордонних

			регіонів України; розробка спільних стратегій розвитку транскордонних регіонів за участі прикордонних територій України; створення та науково-експертний супровід інформаційно-аналітичних платформ у сфері функціонування транскордонних ринків; розробка систем управління транскордонними екосистемами; дослідження сучасних форм просторової організації економічної діяльності у транскордонному просторі
4. Відділ проблем соціально-гуманітарного розвитку регіону	2009	ВАСИЛЬЦІВ Тарас Григорович, д.е.н., професор	Теоретико-методологічні та прикладні засади дослідження проблем людини і середовища її життєдіяльності, відтворення людського потенціалу, формування і реалізації механізмів та інструментів регіональної соціальної та гуманітарної політики, подолання дисбалансів і проблем соціально-гуманітарного розвитку регіонів, зокрема у сферах відтворення населення, трудового потенціалу, міграційних процесів, ринку праці та зайнятості.
5. Відділ регіональної фінансової політики	1990	СТОРОНЯНСЬКА Ірина Зіновіївна, д.е.н., професор	Наукові засади формування та реалізації регіональної фінансової політики, фінансово-кредитні механізми забезпечення регіонального розвитку; джерела формування та напрямки реалізації фінансового потенціалу регіонів; особливості управління фінансами територіальних громад та міжбюджетні відносини в умовах реалізації адміністративно-територіальної реформи; моніторинг місцевих бюджетів регіону та оцінювання ефективності використання бюджетних ресурсів.
6. Відділ проблем реального сектору	1996	ІЩУК Світлана Олексіївна, д.е.н., професор	Розробка моделей оптимізації структури економіки регіонів України на засадах Європейської платформи смарт-спеціалізації; формування системи пріоритетів імпортозаміщення та визначення перспективних напрямків нарощення експортного потенціалу

економіки регіонів			регіонів; обґрунтування стратегічних орієнтирів розвитку машинобудування на основі комплексних оцінок ланцюгів доданої вартості та інвестиційно-інноваційного потенціалу регіонів; розробка регіональних стратегій розвитку будівельної індустрії і транспортно-логістичних систем на засадах міжсекторальної та міжрегіональної взаємодії; створення інформаційно-аналітичної платформи для стимулювання капіталовкладень у реальний сектор економіки, виходячи з пріоритетів регіонального розвитку; розробка економіко-математичних методів та моделей удосконалення виробничого, операційного та фінансового менеджменту на мікрорівні.
-----------------------	--	--	---

ВПРОВАДЖЕННЯ НАУКОВИХ РОЗРОБОК

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Підготовлено і подано розробок	57	56	56	47	53	55	73	109	37	39
З них впроваджено:	39	39	47	37	37	44	58	77	27	33
<i>в т. ч. на рівні центральних органів влади</i>	9	12	13	12	18	19	19	22	13	13

ВИДАВНИЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ІНСТИТУТУ

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Монографії	11	14	11	8	4	12	7	8	8	3
Наукові видання та доповіді	4	6	3	5	8	10	16	13	11	5
Брошури	12	4	3	8	4	3	3	2	1	1
Довідники	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Підручники	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Навчальні посібники	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Наукові статті, у т.ч. в Україні	360	266	237	232	223	232	238	267	208	201
за кордоном	283	227	184	186	189	186	168	168	161	167
у період. виданнях, що індексуються в Web of Sciences та Scopus	77	39	53	46	34	48	70	84	47	34
	X	X	X	6	3	10	34	57	35	32

КАДРОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ІНСТИТУТУ

Рік	Кількість співробітників	Кількість наукових співробітників	Кількість докторів наук	Кількість кандидатів наук
2014	122	77	18	38
2015	114	69	12	43
2016	113	73	14	43
2017	109	70	15	39
2018	113	73	18	43
2019	109	68	16	41
2020	111	71	21	40
2021	106	69	23	39
2022	110	72	24	40
2023	111	75	24	42

ПІДГОТОВКА НАУКОВИХ КАДРІВ

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Аспіранти, всього	22	24	21	15	12	15	14	13	33	61
у т.ч. з відривом від виробництва	9	13	13	12	11	15	13	10	11	15
Докторанти	4	4	6	4	2	3	4	4	4	7

Обсяг фінансування НДР Інституту за період 2014-2023 рр. (тис. грн.)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Фундаментальні дослідження	5203,8	5003,2	3193,5	4184,6	4960,2	4317,6	5920,3	7320,2	6036,8	6956,3
Прикладні дослідження та розробки	1549,3	1476,1	2440,7	3114,6	4798,1	7710,6	6978,0	9151,6	9232,4	7090,2
Договірна тематика	48,5	176,5	250,0	40,0	861,4	1012,6	147,9	2536,9	616,5	646,3
Загальне фінансування	6801,6	6655,8	5884,2	7339,2	10619,7	13040,8	13046,2	19008,7	15885,7	14692,9

**КОНФЕРЕНЦІЇ, НАРАДИ, СЕМІНАРИ, ОРГАНІЗАТОРОМ АБО
СПІВОРГАНІЗАТОРОМ ЯКИХ ВИСТУПАТИМЕ ІНСТИТУТ У 2024 РОЦІ**

№ з/п	Назва	Дата проведення	Місце проведення	Відповідальні за організацію від Інституту	Співорганізатори
1.	Міжнародна наукова конференція «Розвиток підприємництва в міжнародному контексті»	квітень	в режимі он-лайн	С. Ішук, І. Мицишин	Факультет менеджменту Лодзького університету (Польща)
2.	Тренінг «Методи соціально-економічного прогнозування»	травень	м. Львів	О. Мульска	Львівський торговельно-економічний університет
3.	Міжнародна науково-практична конференція «Суспільні трансформації і безпека: людина, держава, соціум»	червень	м.Львів	Т. Васильців, О. Левицька	Львівський інститут Міжрегіональної академії управління персоналом
4.	Міжнародна наукова конференція «Економіка і управління в умовах нестабільності зовнішнього середовища»	вересень	в режимі он-лайн	І.Сторонянська, І.Мицишин	Університет WSB Merito в Познані (Польща)
5.	Науково-практичний семінар «Розвиток емоційного інтелекту і стійкості в умовах нестабільності»	вересень	м. Львів	О. Мульска	Львівський торговельно-економічний університет
6.	Міжнародна науково-практична конференція «Територіальний розвиток і регіональна політика: сучасний стан та орієнтири подальших реформ»	жовтень	м.Львів	В. Кравців, І.Сторонянська, В.Демченко	Відділення економіки НАН України
7.	Міжнародна науково-практична конференція здобувачів вищої освіти і молодих учених «Актуальні проблеми розвитку фінансово-економічної системи: пріоритети та перспективи»	жовтень	м.Львів	М. Мельник, Т. Мединська, О. Мульска	Львівський торговельно-економічний університет, Львівський національний університет ім. І.Франка

**ПЛАН ВИДАВНИЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДУ «ІНСТИТУТ РЕГІОНАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ІМЕНІ М.І. ДОЛІШНЬОГО НАН УКРАЇНИ» НА 2024 РІК**

№ п/п	Назва видання	Вид видання	Термін виконання	Відповідальні виконавці
1	2	3	4	5
Книжкова серія «Проблеми регіонального розвитку» Головний редактор серії: д.е.н., проф. В. Кравців (ISBN 978-966-02-4252-4)				
1.	Забезпечення резильєнтності ендегенного розвитку регіонів України в умовах війни та повоенного відновлення	колективна монографія	лютий	М. Мельник
2.	Чинники продуктивної спроможності регіонів України в умовах рецесії та структурних змін	науково-аналітична доповідь	березень	С. Шульц
3.	Соціальна вразливість населення Карпатського регіону України: пріоритети та інструментарій подолання викликів і загроз	колективна монографія	квітень	Т. Васильців.
4.	Просторовий розвиток економіки України: актуальні тренди, ризики, інструментарій регулювання	науково-аналітична доповідь	травень	І. Сторонянська
5.	Туристично-рекреаційний потенціал Карпатського регіону України	колективна монографія	червень	В. Кравців
6.	Трансформація моделі просторового розвитку України в контексті воєнних та поствоєнних викликів	колективна монографія	червень	І. Сторонянська
7.	Фінансова політика забезпечення економічного зростання	науково-	жовтень	І. Сторонянська

	територіальних громад в умовах економічної нестабільності	аналітична доповідь		
8.	Продуктивна спроможність економіки регіонів: чинники і рушії зростання	колективна монографія	жовтень	С. Шульц

ПЕРІОДИЧНІ ФАХОВІ ВИДАННЯ

Науково-практичний журнал «Регіональна економіка»

1.	“Регіональна економіка”, № 1		березень	В. Кравців
2.	“Регіональна економіка”, № 2		червень	В. Кравців
3.	“Регіональна економіка”, № 3		вересень	В. Кравців
4.	“Регіональна економіка”, № 4		грудень	В. Кравців

Збірник наукових праць «Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України»

1.	Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України (1/165)		березень	І. Сторонянська
2.	Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України (2/166)		червень	І. Сторонянська
3.	Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України (3/167)		вересень	І. Сторонянська
4.	Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України (4/168)		грудень	І. Сторонянська

Державна установа «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України» у 2023 році: Інформаційне видання.
Львів, 2024. 90 с.

Комп'ютерний макет: П.С. Попадюк.

© ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України», 2024.

Підписано до друку 12.02.2024 р.
Формат 60х90/16. Папір офсетний.
Друк на різнографі. Умовн. друк. арк. 4,64.

Тираж 50 примірників

Роздруковано ФОП «Омельченко В.Г.»

м. Львів, вул. Козельницька, 4.